Rok 5. Warszawa, dnia 15 lutego 1929 r. № 3.

OSZCZĘDNOŚĆ

Dwutygodnik poświęcony sprawie organizacji oszczędności w Polsce.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI
W WARSZAWIE.

TREŚĆ:

NAKŁAD I WYDAWNICTWO
SPÓŁKI WYDAWNICZEJ „OSZCZĘDNOŚĆ"
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA Nr. 7.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA Nr. 7, tel. 297-04.
POLSKI BANK KOMUNALNY

Składnica materjałów przy dwutygodniku

„OSZCZĘDNOŚĆ"

Posiada na składzie i dostarcza na każde żądanie natychmiast i w nieograniczonych ilościach następujące materjały i wydawnictwa:

Plakaty barwne (nowe wydanie) 70 × 100 ctm. za 100 egzempl. zł. 50.—

Plakaty barwne dla szkół za 100 egzemplarzy . . . . . zł. 50.00

Ulotki (patrz № 2 i 12 „Oszczędność" z 1925 r.) № 1 za 1000 egzempl. zł. 14.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 2 „ „ „ zł. 16.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 3 „ „ „ zł. 14.—

„ „ „ „ „ „ „ „ „ № 4 „ „ „ zł. 45.—

Broszurki-ulotki „Czy robotnik może oszczędzać" za 1000 szt. . . zł. 30.—

„Hanka" — broszura propagandowa dla kobiet za 100 szt. . . zł. 20.—

Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą — ilustrowane broszurki propagandowe za 100 egzemplarzy , ... zł. 12.50

„Oszczędnością a pracą" — broszura propagandowa dla ludności wiejskiej za 100 egz. . . . . zł. 12.—

Ucieka nędza przed tym co oszczędza — ilustrowane broszurki propagandowe dla młodzieży — za 100 egz. . . . . zł. 6.00

Przepisy o wkładach gwiazdkowych (w formie ulotek propagandowych) za 1,000 szt. . . . . zł. 15.—

Karneciki do nalepiania mareczek oszczędnościowych za 1000 egzemplarzy zł. 50.—

Mareczki oszczędnościowe, wartości nominalnej 5, 10, 20 i 50 gr.—za 1000 szt. zł. 1.30

Książeczki wkładowe za 1000 szt. . . . . zł. 250.—

„ „ dla komunalnych kas oszczędności z wyciągiem ze statutu i dodrukowaniem firmy za 1000 sztuk . . . . zł. 335.—

Bilanse miesięczne K.K.O. za 100 egzemplarzy . . . . . zł. 5.—

Sprawozdania roczne wzór 1, 2, 3 i 4 — za 100 egzemplarzy . . zł. 25.—

pozatem książki:

„Komunalne Kasy Oszczędności w Rzeczpospolitej Polskiej" — D-ra K. Windakiewicza za 1 egz. . . . . zł. 5.—

„Historja bankowości w zarysie" — prof. S. Woyzbun za 1 egz. . zł. 2.—

Do cen powyższych doliczamy koszty opakowania i przesyłki.

Zamówienia prosimy kierować do administracji czasopisma „Oszczędność", Warszawa, pl. Napoleona 7.

Rok 5. Warszawa, dnia 15 lutego 1929 r. № 3.

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE.

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 32.—
Półrocznie	„ 16.—
Kwartalnie	„ 8.—
Miesięcznie	„ 3,—

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, pl. Napoleona Nr. 7, tel. 297-04
POLSKI BANK KOMUNALNY
REDAKTOR: KAZIMIERZ PYSZKOWSKI

Po reorganizacji komunalnych kas oszczędności.

W ostatnim czasie nastąpiła w całem Państwie reorganizacja komunalnych kas oszczędności. Wraz z tem cały szereg powiatów nruchomił takie instytucje. Powołano nowe liczne Rady nadzorcze i nowe Zarządy.

Członkowie tych Rad i Zarządów winni są pamiętać o odpowiedzialości, jaka na nich ciąży, poświęcać pracy w nowych instytucjach całą dobrą wolę i dużo zapału. Kasy komunalne tak jak zagranicą, tak i u nas powołane są do odegrania poważnej roli.

Wyrobienie dla nich zaufania wśród ludności, umiejętność przyciągania do nich wkładów. rozważne niemi gospodarowanie od samego pierwszego otwarcia drzwi nowej instytucji — jest sprawą dla przyszłości konieczną. Wydziały powiatowe, wraz z wybranymi przez sejmik członkami Rad i zarządów kas, muszą pamiętać o tem, że kasy oszczędności działają pod gwarancją powiatów i z całą sumiennością wnikać w ich potrzeby i celowość pracy. Dla pomocy tym Radom, Zarządom. i Wydziałom istnieją okręgowe związki kas oszczędności. Nie do pomyślenia jest, aby którakolwiek kasa do nich nie należała.

Ciekawe jest ujęcie zadań rewizji i zarządów w ostatnich uchwałach niemieckiego centralnego zw. kas oszczędności.

Jak wiadomo, jest to najpoważniejsza organizacja tego typu w Europie. Przygotowuje ona obecnie ujednostajnienie postępowania rewizyjnego, które w Niemczech, ze względu na istnienie dotąd odrębnie się rządzących państw związkowych, jest zawsze jeszcze aktualne. Narazie komisja, wybrana w tym celu, powzięła tylko pewne zasadnicze uchwały, dotyczące prawidłowego prowadzenia i rewizji kas oszczędności. Przytaczamy je tutaj. Powzięte przez bardzo doświadczone i fachowe ciało uchwały muszą zainteresować i coraz u nas liczniejszych działaczów na polu zbierania oszczędności i gospodarowania niemi. Przytaczamy je tutaj dla rozważenia i pamięci członków wszystkich sprawami powiatowych kas oszczędności zajmujących się organów. Brzmią one następująco:

1. Należy bezwzględnie wymagać, aby stanowisko pierwszego urzędnika, a także jego zastępcy w kasie oszczędno.ści było obsadzone przez osoby, których kwalifikacje odpowiednie czynniki winny gruntownie rozważyć. Umiejętność prowadzenia interesu kredytowego, najskrupulatniej oceniona nieskazitelność, pewność charakteru i poczucie odpowiedzialności — winny być udokumentowane przynajmniej kilkunastu latami pracy. Uporządkowane stosunki rodzinne i majątkowe muszą być koniecznym i pierwszorzędnym warunkiem dla angażowania takiego pracownika.

2. Należy stale przestrzegać i żądać, by zarząd kasy dokonywał sam perjodycznych rewizji. Członkowie zarządu winni żadać regulaminowej rewizji Związku.

3. Należy często przeprowadzać rewizje niespodziewane. Celem do osiągnięcia w przyszłości jest doprowadzenie do możliwości przeprowadzenia niezapowiedzianych rewizji przez ludzi fachowych, mających duże życiowe doświadczenie, nawet corocznie w każdej kasie.

4, Należy ujednostajnić regulaminy rewizyjne wszystkich związków. Rewizje przeprowadzać winien personel egzaminowany, lub posiadający duże doświadczenie życiowe i fachowe.

5. Od występowania na drogę karną przy każdem ujawnionem przekroczeniu nie może być wyjątku.

Wartość kas oszczędności jest przedewszytkiem zależną od wartości współpracy społeczeństwa w ich prowadzeniu. Bez tego zostają instytucjami martwemi.

Nie nadzór i kuratela zapewnia im powodzenie, a zrozumienie posłannictwa społecznego i zrozumienie idei samopomocy społecznej. To odnosi się i do zarządów kas i do zarządów Związków.

Tak, jak w innych działach pracy kulturalnej, tak i w tym apelujemy do wszystkich w samorządzie pracujących czynników o przejęcie się tą ideą samopomocy.

Z.

Komunalne Kasy Oszczędności w świetle nowego ustawodawstwa.

Organizacja Kasy.

Zgodnie z przyjętym w statucie normalnym podziałem, omawiać będziemy przepisy mające za przedmiot organizację, majątek i fundusze Kasy, jej operacje, szczególne uprawnienia, likwidację Kasy i wreszcie jej władze nadzorcze.

Firma Kasy opiewa: Komunalna Kasa Oszczędności (miasta, powiatu, województwa . . . . względnie Związku Międzykomunalnego . . . .) w . . . . „Firmę Kasy oraz dokumenty, mocą których Kasa zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak również pełnomocnictwa podpisuje (§ 19) Naczelnik Zarządu łącznie z upoważnionym do tego członkiem Zarządu (Rady) Kasy, nadto odnośne dokumenty muszą być opatrzone urzędową pieczęcią Kasy.

Pieczęć Kasy musi być sparządzona przez Mennicę Państwową według wzoru, określonego dla Komunalnych Kas Oszczędności (zamawiać należy za pośrednictwem właściwego Wojewody*).

Rada Kasy (lub Zarząd Kasy na zasadzie specjalnej uchwały Rady) może udzielić poszczególnemu kierownikowi administracji (dyrektorowi) prawa do podpisywania firmy oraz dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny Kasy, jakoteż prawo zastępowania Kasy na zewnątrz w zakresie powierzonego im działu. Jednak dokumenty, z których ma powstać obowiązek prawny Kasy, muszą mieć nadto podpis Naczelnika Zarządu.

Podnoszono niejednokrotnie pytanie, kto ma podpisywać książeczki oszczędnościowe? Otóż wyjaśnić należy, że mają je podpisywać: Naczelnik Zarządu oraz osoba upoważniona do podpisywania dokumentów (ewentualnie dyrektor Kasy, o ile mu takie uprawnienie nadane zostanie); natomiast wpisy dokonanych wpłat względnie wypłat, stwierdzać będzie swym podpisem urzędnik dokonujący wypłaty, względnie przyjmujący wpłatę, oraz urzędnik kontrolujący. Wpisy te mają bowiem tylko charakter dowodu co do pewnych faktycznych okoliczności (dokonania wpłaty lub wypłaty)

Terytorjalny zakres działania Kasy obejmuje terytorjum jej związku poręczającego. Jakie ma praktyczne znaczenie określenie terytorjalnego zakresu działania Kasy wyjaśnia § 2 Rozp. Wyk. (obowiązek przyjmowania wkładów).

Filje w postaci zbiornic, oddziałów czy zakładów zastawniczych mogą Komunalne Kasy Oszczędności tworzyć, o ile to jest przewidziane w statutem, tylko na zasadzie uchwały stanowiącego organu związku poręczającego, oraz zgody władz nadzorczych. Filje te mogą być utworzone tylko w obrębie terytorjalnego zakresu działania Kasy.

Organami Kasy są: *Rada Kasy* i *Zarząd Kasy.*

Komisja Rewizyjna jest organem związku poręczającego dla sprawowania nadzoru nad Komunalną Kasą Oszczędności, w granicach statutowych uprawnień oraz regulaminu, nakreślonego przez organ stanowiący związku poręczającego. To też organ stanowiący ponosi koszta związane z działalnością Komisji Rewizyjnej.

Rada Kasy jest organem stanowiącym, zaś Zarząd Kasy jest organem wykonawczym Kasy.

Rozróżnienie to nie jest jednak zupełnie ściste: *Zarząd Kasy* nie jest tylko organem wykonawczym, *posiada* on bowiem *w pewnych sprawach prawo stanowienia:*

1) *na podstawie upoważnienia Rady Kasy* w przypadkach i warunkach określonych wewnętrznym regulaminem Kasy, oraz

2) *w sprawach nie zastrzeżonych* wyraźnie statutem *Radzie Kasy* lub innym jej organom.

Z tego ostatniego punktu wynika, że jakkolwiek zdanie drugie § 9 mówi: „uchwałom Rady Kasy zastrzega się przedewszystkiem (tu następuje dokładne wyliczenie spraw), że zatem z użytego słowa „przedewszystkiem“ widocznem jest, iż może być nadto w regulaminie zastrzeżone Radzie Kasy prawo stanowienia w innych jeszcze sprawach — niemniej jednak sprawy które wyraźnie nie są zastrzeżone Radzie Kasy należą ipso jure (z samego prawa) do kompetencji Zarządu Kasy.

Statut określa *skład Rady Kasy:* nie może on być jednak dowolnie układany, albowiem muszą być zachowane dwie zasady,

1) przynajmniej połowa członkow Rady musi być wybrana z grona organu stanowiącego związku poręczającego;

2) członkami Rady mogą być tylko osoby, posiadające prawo wybieralności do Rad gmin wiejskich lub miejskich na obszarze Państwa.

Jeżeli mowa o składzie Rady Kasy, to należy się oświadczyć za tą alternatywą, przy której połowa członków Rady Kasy pochodzi z grona organu stanowiącego związku poręczającego, reszta zaś z poza jego grona. Da to bowiem możność lepszego doboru ludzi z uwagi na kwalifikacje (wzmożenie czynnika fachowego), nadto umożliwi powołanie do organów Kasy przedstawicieli pewnych interesów społeczno — gospodarczych, niedostatecznie silnie reprezentowanych w składzie organu stanowiącego związku poręczającego (szczególnie przedstawicieli miast).

Ze względu na zapewnienie możności zachowania ciągłości pracy organów kierowniczych Kasy, co jest konieczne dla każdej instytucji gospodarczej — nienależy wiązać czasokresu mandatu członków Rady z terminem kadencji organu stanowiącego związku poręczającego. Raczej należy się oświadczyć za corocznem ustępowaniem z Rady pewnej jej części członków i wyborem w to miejsce nowych, co wobec możności dokonania podobnego wyboru, umożliwi związkowi poręczającemu z jednej strony odpowiedni dobór ludzi, z drugiej zaś strony da możność perjodycznego odświerzania składu Rady. Ilość członków Rady nie powinna przekraczać cyfry 6-8 członkow.

Rada kasy wybiera Zarząd Kasy. Zarząd Kasy może być jednoosobowy lub kolegjalny (minimum 3-ch członków, lecz także nie więcej).

Ze względu na szerokie atrybucje Naczelnika Zarządu także w zarządzie kolegjalnym, winna Rada

---

***) Chwilowo Mennica Państwowa nie wykonuje jeszcze pieczęci dla Kom. Kas Oszczędności.**

Kasy szczególną wagę przywiązać po odpowiedniego doboru osoby Naczelnika Kasy, przyczem moment posiadania osobistych kwalifikacji fachowych winien odegrać decydującą rolę. Ustawodawca podkreślił właśnie ten moment, zezwalając nawet na alternatywę, przy której wybór płatnego dyrektora na Naczelnika Zarządu Kasy jest dopuszczalny.

Wybór Naczelnika Zarządu powinien statut *zastrzedz Radzie Kasy*. Nadto winien związek poręczający uzależnić statutowo wybór Naczelnika Zarządu od zatwierdzenia ze strony organu wykonawczego tegoż związku.

Nie można być jednocześnie członkiem Rady i Zarządu: członek Rady wybrany do Zarządu traci automatycznie mandat do Rady i naodwrót. Dlatego też przy wyborze Rady Kasy winien organ stanowiący związku poręczającego wybrać zastępców członków Rady w ilości conajmniej równającej się połowie członków Rady.

Ważnym jest przepis, który z uwagi na konieczność zapewnienia pewnej czystości w prowadzeniu interesów Kasy, oraz nieforytowania w dziedzinie kredytowej członków organów Kasy — określa, że członkowie Rady i Zarządu Kasy nie mogą wchodzić w stosunek osobistego dłużnika do Kasy bez specjalnej uchwały Rady Kasy. § 49 statutu normalnego zabrania przyjmowania członków Zarządu Kasy, jako poręczycieli, bez zezwolenia Rady. Ten ostatni przepis należełoby zastosować także do członków Rady Kasy, choćby z uwagi na to, że w stosunku wekslowym określenie osoby dłużnika głównego czy poręczyciela jest, przy zachowaniu protestu, raczej natury formalnej niż materjalnej. To ograniczenie praw członków Rady i Zarządu Kasy jest koniecznem dla utrzymania zdrowych stosunków w Kasie: nie ograniczając bowiem praw członków organów Kasy do korzystania z kredytu w razie rzeczywistej potrzeby, uchwała Rady Kasy odsunie od nich groźbę niebezpieczeństwa zabiegów licznych znajomych o podpisy „grzecznościowe" i wprowadzenie tą drogą protekcji oraz zamieszania w normalnym toku pracy. Na postanowienie to należy specjalną zwracać uwagę przy uchwalaniu statutu.

Zakres działania (kompetencja) Rady i Zarządu Kasy rozdzielić należy według wspomnianej wyżej zasady, że co wyraźnie nie zostało zastrzeżone statutem czy regulaminem dla Rady, to należy do kompetencji Zarządu Kasy (§ 17 k).

Rada Kasy ustanawia (§ 9 a) regulamin czynności własnych oraz czynności Zarządu Kasy. W tym regulaminie może tedy Rada Kasy zakres swoich czynności:

a) *rozszerzyć* poza granice statutem przewidzane (lecz nie w sposób naruszający statutowe upranienia Zarządu) albo też.

b) *zwęzić* przez przekazanie Zarządowi pewnych swoich atrybucji (uprawnień) w zakresie stanowienia pewnych, uchwałą ściśle określonych, sprawach. W tym ostatnim przypadku Zarząd działać będzie nie z mocy swojego prawa, lecz na podstawie specjalnego upoważnienia Rady (w jej zastępstwie), który to charakter musi być w odnośnych decyzjach Zarządu zaznaczony.

Jaka jest różnica między statutowym, a regulaminowym określeniem kompetencji organów Kasy? Polega ona na tem, że statutem określony zakres działania może być zmieniony jedynie w drodze zmiany statutu. Natomiast zakres kompetencji organów Kasy, wynikający z regulaminowych przepisów, może być zmieniony decyzją Rady Kasy, w sposób regulaminem wewnętrznym przepisany.

Tak więc, obok statutu. jako drugie źródło przepisów normujących życie Kasy, wysuwa się jej — regulamin.

Gdy w statucie uwzględnione są przedewszystkiem podstawowe przepisy w przedmiocie organizacji oraz zakresu działania Kasy: przepisy o charakterze stałym, oparym na woli ustawy względnie związku poręczającego — to w regulaminie przeprowadzone jest uzupenienie tych przepisów, niejako rozp. wyk. do statutu.

Tu, w regulaminie, znajdzie swój wyraz cała indywidualność Kasy, uzależniona od jej siły, stopnia organizacyjnego rozwoju, miejscowych warunków, oraz od osób, wchodzących w skład organów. Kasy Statut normalny, ogłoszony przez ustawodawcę, ułożony został w ten sposób, aby wszystkie Komunalne Kasy oszczędności mogły go przyjąć, bez względu na obecny stan swego rozwoju. Ustawą określony zakres działania Kas jest bardzo szeroki: mogą one nawet spełniać szereg czynności bankowych i oczywiście, tak szeroko zakreślony zakres działania, jakoteż szeroko skonstruowane ramy organizacyjne Kas nie zawsze odpowiadają istotnej ich sile i znaczeniu. Można dziś z całą dokładnością przeprowadzić ugrupowanie kom. kas. oszcz. istniejących na terenie Polski na trzy kategorje: dużych, średnich i małych. O wielu z nich z góry można powiedzieć, że nie mają podstaw do rozwinięcia się w wielką organizację kredytową. Inne znów kom. kasy oszcz. stanowią już dzisiaj bardzo poważny czynnik w życiu gospodarczem, stanowią siłę, która w stosunkach kredytowych na swoim terenie działania może odegrać poważną rolę. Tymczasem ustawodawca, dążąc do unifikacji prawnych podstaw działnia kom. kas oszcz., przepisał statut dla wszystkich kom. kas zasadniczo jednakowy. Oczywiście nie oznacza to zniwelowania różnic, jakie między temi kasami istnieją pod względem siły finansowej i stopnia rozwoju. Dla wielu z tych kas statutowy zakres działania oraz forma organizacji będą ramami zbyt obszernemi. I tutaj właśnie dostosowanie organizacji oraz zakresu działania kasy do rzeczywistej jej możności będzie zadaniem regulaminu. Przy omawianiu poszczególnych kwestji będziemy poruszać te sprawy, które, w uzupełnieniu śtatutu, winny być uwzględniane w regulaminie.

Obok ustanowienia regulaminu czynności własnych, swoich komisji, oraz czynności Zarządu Kasy — dalszą atrybucją Rady jest: wybór i odwołanie Zarządu.

Wybór Zarządu następuje w sposób statutem określony. Regulamin czynności Rady Kasy winien, co do sposobu przeprowadzenia aktu wyborczego, zawierać przepisy, przeprowadzające odnośne przepisy statutu i uzupełniające je zgodnie z prawem zwyczajowem. Statut może przewidywać, że wybór Naczelnika Zarządu podlega zatwierdzeniu ze strony organu (najlepiej: wykonawczego) związku poręczającego. W tym wypadku musi być przewidzany termin, do którego odnośny organ zatwierdzający ma wydać decyzję, oraz, jak się zachować t. j. czy konieczny jest z jego stro

ny akt zatwierdzający, czy też wystarczy niezgłaszanie veta. Temuż organowi może być też zastrzeżone prawo zawieszania Naczelnika Zarządu w urzędzie. W tym wypadku winien organ zawieszający złożyć relację władzy nadzorczej, która na mocy artykułu 32 Rozp. Prez., po zbadaniu sprawy, może zarządzić usunięcie Naczelnika Zarządu. Radzie Kasy przysługuje prawo odwołania Zarządu Kasy przed upływem kadencji i to zarówno całego Zarządu jak i poszczególnych jego członków. § 12 statutu normalnego nie przewiduje w tym wypadku określonego quorum (czyli określonej minimalnej ilości członków obecnych na zebraniu Rady). Niemniej jednak nie można by się zgodzić na to, aby odwołanie Zarządu mogło nastąpić na każdem zebraniu Rady, bez względu na przypadkową ilość członków, oraz bez uprzedniego przeprowadzenia odpowiedniego postępowania, celem umożliwienia wszystkim członkom Rady, obecnym i nieobecnym, orjentowania się w faktycznym stanie sprawy i wzięcia udziału w decyzji Rady. Potem winien regulamin zawierać odpowiednie przepisy, któreby normowały sprawę sposobu odwołania Zarządu. A więc należy omówić sposób zgłoszenia odnośnego wniosku, następnie należy omówić okoliczność, czy wniosek ten może być merytorycznie rozpatrywany na tem samem posiedzeniu Rady, czy też ma być zwołane specjalne posiedzenie Rady z odpowiednim punktem porządku dziennego; dalej należy ustalić quorum, określić rodzaj większości (zwykła czy kwalifikowana) i t. p.

Zasady kierowania kasą; kompetencje Rady i Zarządu.

Do Rady Kasy należy ustanawianie zasad, co do sposobu zawiadywania i użytkowania majątku Kasy oraz administrowania wszelkich jej urządzeń (§ 9 g). Rada Kasy w tej materji powinna ustanawiać ogólne zasady, wytyczne dla postępowania Zarządu Kasy. Natomiast do Zarządu będzie należało (§ 17 a, b) samo zarządzanie majątkiem Kasy i kierownictwo jej administracją, według przepisów statutu, oraz zasad, ustanowionych przez Radę Kasy.

To też, że względu na swój zasadniczy charakter niejako wewnętrznych ustaw, przepisy ustanowione dla Zarządu przez Radę Kasy winny być ujętę w oddzielny wykaz zasadniczych postanowień Rady. Regulamin powinien przewidywać sposób prowadzenia takiego wykazu oraz sposób dokonywania zmian raz przyjętych postanowień. Ze względu na konieczność pewnej stałości w postępowaniu instytucji kredytowej, która to stałość jest konieczna dla zdobycia sobie zaufania ludności, należałoby oświadczyć się za pewnem ograniczeniem łatwości dokonywania zmian w raz przyjętych postanowieniach o charakterze zasadniczym.

Sprawy, w których stanowienie należy do atrybucji Rady Kasy, dadzą się podzielić na trzy grupy, z ktorych:

I. mają za przedmiot zawiadywanie majątkiem Kasy oraz regulowanie jej działalności. Należą tu:

a) decydowanie w sprawie nabywania realności,

b) zbywanie i obciążenie majątku Kasy,

c) decydowanie w sprawie zaciągania pożyczek,

d) ustalanie najwyższej wysokości wkładów, ich oprocentowania i t. p.,

e) decydowanie o użyciu funduszu zasobowego, oraz stawianie wniosków związkowi poręczającemu o rozdziale zysków;

II. dotyczą administrowania urządzeniami Kasy. Należą tu:

a) decydowanie o wnioskach w sprawie otwierania filji;

b) ustanawianie rehulaminów wewnętrznych oraz instrukcji;

c) udzielanie upoważnienia do podpisywania firmy Kasy oraz dokumentów rodzących zobowiązania; udzielania pełnomocnictw oraz prawa zastępowania Kasy nazewnątrz;

d) ustanowienie statutu etatów oraz uposażeń, pragmatyki służbowej oraz statutu emerytalnego;

e) ustanawianie przepisów dyscyplinarnych;

f) ustanawianie zastępców prawnych, oraz zatwierdzanie ugód w sporach prawnych;

g) wybór zarządu oraz mianowanie dyrektora Kasy (innych pracowników mianuje Zarząd).

III. dotyczące kontroli sprawowanej przez Radę w stosunku do Zarządu:

a) ustalenie preliminarza Kasy;

b) przyjmowanie sprawozdań z działalności Kasy; rocznych zamknięć rachunkowych tudzież bilansów Kasy;

c) odwołanie Zarządu.

Przekazanie przez Radę Kasy części atrybucji Zarządowi.

Radzie Kasy przysługuje prawo przelania na Zarząd Kasy wykonywania pewnych przysługujących jej atrybucji, a to przez upoważnienie Zarządu Kasy do stanowienia w tych sprawach. Rada może upoważnić Zarząd Kasy n.p. do ustanawiania zasad co do sposobu lokaty kapitału, do określania maksymalnej wysokości wkładów, tudzież terminu ich wypowiadania, do normowania stopy procentowej, do ustanawiania instrukcji dla pracowników, do zawierania ugód w sporach prawnych, do ustanawiania zasad administracji urządzeń Kasy, ustanawiania remuneracji dla pracowników za prace nadobowiązkowe. Jakkolwiek żaden przepis statutu tego wyraźnie nie przewiduje, to jednak należy się oświadczyć za poglądem, że stanowienie w sprawach, w których zastrzeżone jest paragrafem 12 pewne określone quorum względnie kwalifikowana większość, nie może być przekazywane Zarządowi Kasy. Są to bowiem sprawy o znaczeniu bardzo poważnem, czy to dla majątku Kasy (zbycie, obciążenie), czy też dla zakresu działania (otwarcie nowych oddziałów), czy wreszcie dla życia wewnętrznego Kasy (wybór Zarządu, komisji, ustalania etatów i uposażeń, mianowanie dyrektora Kasy, ustalanie regulaminu i preliminarza Kasy), czy w końcu o charakterze zasadniczym (projekty zmian statutowych, przekazywanie swoich atrybucji Zarządowi Kasy).

Większość tych spraw wylicza statut; niemniej jednak można w regulaminie Rady określić także pewne sprawy, w których ważność powziętej uchwały zależną będzie od quorum, czy też od kwalifikowanej większości, czy wreszcie od obu naraz. Jak już wyżej podaliśmy, będzie to wskazanem n. p. przy uchwałach o odwołaniu Zarządu, o zmianie przyjętej raz zasady co do zawiadywania majątkiem i t. p. Oczywiście inne jest znaczenie przepisu statutu, żądającego quorum, inne zaś będzie znaczenie takiego postanowienia

umieszczonego w regulaminie. W pierwszym wypadku, statut przewiduje w trzecim ustępie § 12 sposób postępowania na wypadek niedojścia do skutku posiedzenia: rygor ten jednak nie może się odnosić do postanowień regulaminowych w przedmiocie quorum. Tutaj, jedynym skutkiem niedojścia do skutku posiedzenia w danej sprawie będzie konieczność powtórnego zwołania posiedzenia z tym samym porządkiem, które jednak będzie zdolnem do powzięcia uchwały na zasadach ogólnych (więcej niż połowa członków). Cały szereg przepisów statutu n. p. §§ 10-16 zawierają postanowienia o charakterze regulaminu wewnętrznego Rady. Przepisy te winny tworzyć niezmienny kościec regulaminu, w którym będą uzupełnione i przeprowadzane w szeregu szczegółowych postanowień.

Granice kompetencji Rady.

Wspomnieliśmy wyżej o zasadniczym rozgraniczeniu kompetencji Rady Kasy od kompetencji Zarządu Kasy: co wyraźnie nie jest zastrzeżone dla Rady Kasy, należy do kompetencji Zarządu Kasy. Ze względu jednak na możność rozciągnięcia w drodze regulaminu kompetencji Rady, statut wylicza w § 17 szereg spraw, które należą do atrybucji Zarządu Kasy.

Kompetencja Zarządu.

W zakresie kompetencji Zarządu Kasy odróżnić należy 3 dziedziny.

I. Zarząd Kasy jest organem wykonawczym w stosunku do całego zakresu działalności Kasy. Należy tu:

a) zarządzanie majątkiem i sprawami Kasy według zasad ustanowionych przez statut oraz Radę Kasy; w szczególności zaś:

b) staranie się o należyte użycie wkładów i odpowiednie lokowanie,

c) staranie się o należyty obrót pieniędzy, jak wogóle o prowadzenie wszystkich operacji Kasy.

II. Zarząd Kasy jest kierownikiem administracji, którą zawiaduje w myśl zasad ustanowionych przez Radę Kasy, w ramach budżetu, statutu etatów oraz regulaminu wewnętrznego. A więc.

a) Zarząd sprawuje ogólny nadzór nad pracownikami Kasy, prowadzeniem książkowości i rachunkowości Kasy;

b) Zarząd mianuje urzędników na etatowe stanowiska (z wyjątkiem mianowania dyrektora oraz obsadzenia tych stanowisk, co do których Rada Kasy wyraźnie sobie zastrzegła decyzję). Oddalanie pracowników etatowych, następuje według zasad oraz postępowania, ustalonego przepisami dyscyplinarnymi, ustanowionemi przez Radę Kasy.

Przyjmowanie i oddalanie pracowników kontraktowych, należy do kompetencji Zarządu Kasy.

c) Zarząd wyznacza dni i godziny przyjmowania klijentów, oraz urzędowania dla Zarządu, pracowników i Kasy w myśl przepisów instrukcji wewnętrznej.

III. Zarząd Kasy jest organem stanowiącym:

a) w sprawie nabycia na licytacji nieruchomości obciążonych pożyczką Kasy (§ 17 d). Stanowi to wyjątek od zasad, że nabycie nieruchomości podlega decyzji Rady (§ 9 c);

b) w tych sprawach w których upoważniła go do tego Rada Kasy (§§ 9 w, 17 h), oraz w sprawach, statutem względnie regulaminem. Radzie Kasy, czy innym jej organom niezastrzeżonych.

Stosunek Zarządu do Rady.

Zarząd Kasy zobowiązany jest w stosunku do Rady Kasy, jako organu stanowiącego w sprawach Kasy, oraz kontrolującego działanośc Kasy—do:

a) przedkładania preliminarza przychodów i rozchodów Kasy, zamknięcia rachunków, bilansów, oraz sprawozdania z działalności Kasy;

b) przygotowania wniosków na posiedzenia Rady Kasy;

c) wykonywania uchwał Rady Kasy;

d) uczestniczenia w posiedzeniach Rady Kasy, celem udzielenia wszelkich wyjaśnień oraz referowania spraw Kasy.

Według przepisów § 18 statutu, do członków Zarządu, sposobu obradowania, odbywania posiedzeń oraz stanowienia uchwał mają odpowiednie zastosowanie odnośne postanowienia §§ 10—16 statutu. To ogólne postanowienie winno być w regulaminie Zarządu dokładnie sprecyzowane. Oczywistem jest, że przepisy te będą miały zastosowanie, gdy przyjmiemy, w konkretnym rozwiązaniu, Zarząd kilkosobowy, a nie jednoosobowy.

Zarząd kilkoosobowy jest kolegjalnym t. zn. że, w zakresie swej kompetencji, decyduje wspólnie i wspólną ponosi odpowiedzialność.

Regulamin Zarządu.

Wzór projektu regulaminu Zarządu dodaję, jako załącznik. Tutaj jednak chcę zwrócić uwagę na kilka okoliczności:

I. Członkowie Zarządu sprawują swoje funkcje zasadniczo bezpłatnie. Jednak słusznem jest, aby członkom Zarządu Kasy, stale zatrudnionym w Kasie (np. Naczelnik Zarządu) wynagrodzano poświęcony sprawom Kasy czas. Wysokość tego wynagradzenia ustala jednak Rada Kasy; ona też decyduje o ewentualnej remuneracji dla członków Zarządu.

II. Posiedzenia Zarządu powinny być regulaminem oznaczone na pewne stale określone dni. tygodnie i miesące, z wyznaczeniem godzin.

III. Wśród przyczyn stracenia mandatu do Zarządu należy wymienić odwołanie przez Radę Kasy (§ 9 b)

IV. Ze względu na solidarną odpwiedzialność całego kolegjum Zarządu za jego czynności, należy w regulaminie uwzględnić możność złożenia votum separatum przez członka Zarządu przeciwko zapadłej decyzji, przyczem należałoby się zastanowić, czy w pewnych sprawach (np, udzielania kredytu zaciągnięcie pożyczki), nie należałoby temuż votum separatum przyznać mocy zawieszającej (przedłożenie sprawy do decyzji Rady Kasy).

V. Zarząd jest mocen wyłonić komisję z powołaniem do niej członków z poza swojego grona. Komisje te mogą mieć jednak charakter opinjodawcy, gdyż Zarząd nie może przelewać swojej odpowiedzialności na osoby inne. Przedewszystkiem zaś powinien powołać do życia komitet dyskontowy, dla wydawania opinji o dobroci weksli, gdyż większość operacji kredytowych Kasy przybiera formę dyskontowania weksli.

VI. Zwrócić należy uwagę na konieczność prowadzenia dokładnego protokułu posiedzeń Zarządu, ze szczegółowem uwzględnieniem w nim powziętych decyzji.

Księga protokułów o stwierdzonej urzędowo ilości stronic, winna być przeciągnięta sznurem, prowadzona czysto, dokładnie, przyczem protokuł każdego posiedzenia winien być opatrzony podpisami wszystkich członków Zarządu conajmniej zaś 2-ch. Zawarte bowiem w protokule decyzje są podstawą formalną wielu szczegółowych operacji, to też protokuł winien ją w sposób bezwątpliwy ustalać.

Atrybucje Naczelnika Zarządu.

Z pośród członków Zarządu wysuwa się na plan pierwszy Naczelnik Zarządu swym, pod wielu względami samodzielnym, stanowiskiem. Dlatego też celowem jest zastrzeżenie w statucie, iż powołanie na urząd Naczelnika Zarządu wymaga zatwierdzenia ze strony wskazanego organu związku poręczającego.

§ 19 statutu określa, że Naczelnik Zarządu (lub jego zastępca) sprawuje kierownictwo bieżących czynności Kasy. Przez bieżące czynności Kasy należy rozumieć te czynności, które są przedsiębrane w bezpośredniem realizowaniu operacji Kasy lub jej administracji A więc np. przyjmowanie wkładów, ich oprocentowanie i wypłacanie; wypłacanie zadecydowanych przez Zarząd pożyczek; przyjmowanie dokumentów na ich zabezpieczenie, przypominanie o terminach spłat, protestowanie weksli, lombardowanie papierów wartościowych według zasad ustanowionych przez statut i Radę Kasy. ale w granicach planu lokaty kapitałów, ustanowionych przez Zarząd Kasy.

Zadaniem instrukcji wewnętrznej będzie określenie, gdzie się kończą bieżące czynności (co do których kierownictwo należy do Naczelnika Zarządu), a zaczynają się operacje, co do których wymagana jest decyzja Zarządu. Np. instrukcja powinna dokładnie określić, czy Naczelnikowi Zarządu przysługuje prawo udzielania prolongat, udzielania pożyczek, ew. na jakich warunkach i w jakich rozmiarach z uwagi na plan finansowy Kasy, — czy też takich prolongat udzielać mu nie wolno, gdyż prolongatę traktuje się jako oddzielną pożyczkę.

Prawo veta Naczelnika Zarządu.

W stosunku do Zarządu statut normalny przyznaje Naczelnikowi Zarządu prawo zawieszania decyzji (zarządzeń) Zarządu. Prawo to może mu być także przyznane w stosunku do uchwał Rady Kasy. W statucie należy wyszczególnić dokładnie sprawy, w stosunku do których będzie mógł Naczelnik Zarządu wykonać swoje prawo veta. Winny to być przedewszystkiem sprawy, z których mogłoby wyniknąć trwałe, nierentowne, obciążenie Kasy lub pozbycie majątku. Niektóre jednak statuty przyjmują ogólne określenie, że Naczelnik Zarządu ma prawo zawieszania uchwał (zarządzeń) w przypadkach, gdyby z nich wyniknąć miały szkody dla Kasy. Określenie to jest zbyt ogólnikowe, a, przez swoją subjektywność oceny, dawałoby możność Naczelnikowi Zarządu zakładania veta niemal we wszystkich sprawach. Dlatego też należy w statucie dokładnie określić przypadki, uzasadniające prawo veta Naczelnika Zarządu.

Nadto nasuwa się kwestja określenia, kiedy nabierają mocy zarządzenia Zarządu, względnie uchwały Rady Kasy w sprawach, w których Naczelnikowi Zarządu przysługuje prawo veta? Statut przewiduje czasokres, w którym Naczelnik Zarządu może zawiesić zarządzenie Zarządu względnie uchwałę Rady: normalnie statut określa ten czasokres na 3—8 dni. Ze względu więc na to, że w tym terminie Naczelnik Zarządu ma prawo odnośne decyzje Zarządu (Rady) zawiesić, przeto należy przyjąć, że w stosunku do Naczelnika Zarządu decyzje te nabierają mocy dopiero po upływie czasokresu, określonego dla wniesienia sprzeciwu.

W razie wstrzymania zarządzenia Zarządu, względnie wniesienia sprzeciwu przeciwko uchwale Rady Kasy, Naczelnik Kasy winien o tem bezwłocznie zawiadomić Przewodniczącego organu, określonego przez statut jako organu odwoławczego: od decyzji Zarządu do Rady Kasy od uchwały Rady Kasy — do organu (zwykle wykonawczego) związku poręczającego. Omawiane uprawnienie Naczelnika Zarządu winno być uwzględnione w regulaminach Rady Kasy i Zarządu Kasy.

Naczelnik Zarządu reprezentuje Kasę nazewnątrz wobec urzędów publicznych i osób trzecich. On prowadzi w jej imieniu korespondencję i podpisuje za nią pisma, dokumenty i ogłoszenia.

Jedynie firma oraz dokumenty, z których wynikają zobowiązania Kasy, muszą być podpisane, obok Naczelnika Kasy, jeszcze przez osobę, upoważnioną do tego przez Radę Kasy. (patrz wyżej).

Podkreślić należy, że jeżeli idzie o korespondencję Kasy, to jest za nią Naczelnik Zarządu osobiście odpowiedzialny.

Jeżeli wszakże idzie o rachunkowość Kasy, to, obok bezpośrednio odpowiedzialnego funkcjonarjusza, odpowiada za nią cały Zarząd, do którego więc należy nadzór nad sprawowaniem rachunkowości Kasy. Ten moment winien być uwzględniony w instrukcji biurowej i regulaminie Zarządu.

Naczelnik Zarządu jest zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników Kasy.

Tu się wysuwa kwestja stanowiska Dyrektora Kasy (nazywany przez statut normalny także kierownikiem biur).

Stanowisko Dyrektora Kasy.

Otóż stwierdzić należy, że statut normalny zupełnie niejasno określił funkcje służbowe i stanowisko Dyrektora Kasy. Sprawa jest zupełnie jasna, jeżeli Dyrektor Kasy jest zarazem Naczelnikiem Zarządu Kasy: posiada on wtedy wszystkie uprawnienia oraz stanowisko służbowe Naczelnika Kasy. Różnica polega na tym, że jest płatnym urzędnikiem Kasy. Inaczej się jednak rzecz przedstawia, jeżeli Dyrektor Kasy nie jest jednocześnie Naczelnikiem Zarządu. Tu możliwe są dwie ewentualności: że będzie on członkiem Zarządu lub nie.

W pierwszym wypadku, jako członek Zarządu, będzie on czynnikiem, współdziałającym w decyzjach Zarządu i za nie współodpowiedzialnym.Ześrodkowując w sobie dokładnie znajomość spraw Kasy, jako kierownik techniczny wszystkich jej biur i czynności, może być wysoce ważnym czynnikiem w Zarządzie Kasy i dlatego należy się oświadczyć za udziałem Dyrektora Kasy w jej Zarządzie.

Najgorsze jest stanowisko Dyrektora Kasy, niebędącego jednocześnie członkiem Zarządu. Jest on bowiem wtedy faktycznie tylko kierownikiem technicznym biur Kasy. Nie posiada on prawa decyzji w żadnym kierunku: nabyć je może w pewnych określonych sprawach jedynie na zasadzie upoważnienia Zarządu

Kasy, względnie na podstawie odpowiedniego przepisu regulaminu wewnętrznego oraz instrukcji.

Tak więc, zależnie od rozwiązania, jakie w danym wypadku przyjmie statut Kasy, względnie dokonają wybory członków Zarządu — wypadną różnolicie stanowisko i kompetencje służbowe Dyrektora Kasy.

Konieczność regulaminowego określenia kompetencji Dyrektora Kasy.

Ze wzgledu wszakże na znaczenie, jak dla rozwoju i codziennego życia kom. kasy oszczędn. posiada osoba jej Dyrektora, jego indywidualność, znajomość rzeczy i energja, wreszcie osobiste zaufanie, jakiem cieszyć się będzie u społeczeństwa — znaczenie to jest równie wielkie w dużych jak i w małych Kasach — należy poświęcić dużo uwagi nakreśleniu mu odpowiedniej roli w systemie organizacyjnym Kasy. Tu regulamin musi przeprowadzić dokładne rozróżnienie (rozgraniczenie) kompetencji Naczelnika Zarządu i Dyrektora Kasy. Należy przyznać temu ostatniemu, jako fachowcowi oraz osobie specjalnie oddającej się sprawom Kasy, pewne uprawnienie do decydowania w zakresie bieżących czynności Kasy. Zależnie więc od jego indywidualności, jak również od stopnia zaufania, z jakiem odnosić się będzie doń Zarząd, należy mu przyznać pewien zakres uprawnień Naczelnika Zarządu w sprawach kierownictwa bieżącemi czynnościami Kasy. W regulaminie oraz instrukcji należy przeprowadzić ścisłe rozgraniczenie zakresu uprawnień Zarządu, Naczelnika Zarządu oraz Dyrektora Kasy. Jest to niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania tych organów wykonawczych Kasy.

Przestrzeganie przez organa Kasy swoich uprawnień.

Należy zwrócić uwagę na okoliczność, że przestrzeganie uprawnień przysługujących danemu organowi jest warunkiem ważności zawartej przez niego czynności. Przekroczenie ich ustali odpowiedzialność przekraczającego organu, zarówno formalną jak i materjalną, w wypadku, gdy z danej czynności wyniknie dla Kasy szkoda. Tu wysunąć należy tezę, że Dyrektor Kasy, jako fachowiec, który powinien być zaznajomiony z wszelkimi przepisami obowiązującymi w zakresie organizacji oraz operacji prowadzonych przez Kasę, winien stać na straży kompetentnego działania wszystkich organów Kasy.

Stoimy na stanowisku nieważności decyzji, powziętej przez organ Kasy z naruszeniem przysługujących mu kopetencyjnych uprawnień. Nieważnej zaś decyzji (uchwały, zarządzenia) nie można wykonywać. Za przestrzeganie tej zasady należy odpowiedzialnym uczynić Dyrektora Kasy.

Dyrektor Kasy jest mianowany przez Radę Kasy i sprawuje swe czynności pod nadzorem Rady. Prawa i obowiązki jego określają przepisy służbowe i uposażeniowe uchwalone przez Radę Kasy. Jest on bezpośrednim przełożonym służbowych pracowników Kasy; podlega zaś bezpośredniemu zwierzchnictwu Naczelnika Zarządu Kasy. To hierarchiczne ugrupowanie stosunków służbowych powinno znaleźć swój wyraz w przepisach służbowych dla pracowników Kasy oraz instrukcji.

Pracownicy Kasy.

Pracownicy Kasy nie mogą być członkami Rady Kasy ani Komisji Rewizyjnej. Prawa ich i obowiązki określają przepisy służbowe, wydane przez Radę, lub Zarząd — z upoważnienia Rady. Bardzo ważny jest przepis, że pracownicy Kasy (także jej Dyrektor) nie mogą wchodzić w stosunek osobistego dłużnika do Kasy, ani też poręczyciela. Jest to przepis słuszny, jakkolwiek mógłby się okazać w stosunku do pracowników własnych niejednokrotnie zbyt ostrym. Zarząd Kawinien umożliwić przyjście z pomocą w pewnych warunkach swoim pracownikom przez poparcie ich Kasy przezorności, za solidarną poręką.

Komisja Rewizyjna.

Komisja Rewizyjna jest organem związku poręczającego, za pomocą którego sprawuje on stałą kontrolę nad Kasą. Nie jest to jedyny organ kontroli, jaką związek poręczający sprawuje nad Kasą: o innych pośrednich sposobach wpływania na organizację i tok czynności Kasy mówiliśmy już wyżej.

Do zadań Komisji Rewizyjnej należy kontrola działalności Kasy, zarówno pod względem formalnym, jak i materjalnym.

Kontrola pod względem formalnym ma ustalić czy:

1) Kasa nie dokonuje operacji, niezgodnych z uprawnieniami, wynikającemi ze statutu oraz przepisów obowiązujących;

2) zakres kompetencji poszczególnych jej organów jest przestrzegany przy załatwianiu poszczególnych spraw.

Musimy zwrócić szczególną uwagę na konieczność dokonywania skrupulatnej kontroli formalnej wobec powszechnej niemal w naszych stosunkach niechęci do przestrzegania kompetencji oraz obowiązujących przepisów formalnych. Należy pamiętać, że w wielu czynnościach Kasy, niekompetentne załatwianie sprawy może spowodować nieważność zdziałanej czynności, a skutkiem tego będzie zawsze czyjaś szkoda: dłużnika lub wierzyciela.

Tak więc kontrola formalna jest jednocześnie kontrolą materjalną czynności Kasy.

Pod kontrolą materjalną rozumiemy zaś nadzór nad gospodarczem i prawnem uzasadnieniem całokształtu działalności Kasy, jak również poszczególnych jej operacji. Należy bowiem pamiętać, że nie wolno dopuszczać do prowadzenia przez Kasy operacji:

1) ryzykownych, z których by mogły wyniknąć straty materjalne dla Kasy, a stąd w dalszej swej konsekwencji — dla związku poręczającego;

2) operacji wprawdzie zyskownych, któreby jednak mogły naruszyć zaufanie społeczeństwa do Kasy, jako instytucji społecznej, powołanej do gromadzenia oszczędności i ich pewnej lokaty.

Kapitał, którym dysponują kom. kasy oszczędności nie tkwi w ich kapitale zakładowym, normalnie jeszcze bardzo nikłym, ani nawet w fakcie poręki ze strony związku komunalnego, gdyż poręka nie stwarza sama przez się kapitału, daje tylko możność jego zdobycia w drodze kredytu. Głównym źródłem kapitału, tkwiącym potencjonalnie w kom. kasach oszczędności jest — zaufanie społeczeństwa: na niem bowiem opiera swój byt i rozwój instytucja oszczędnościowa. Kto zaufanie to niszczy musi być traktowany, jako defraudant kapitału Kasy.

To też rozwinięcie przez Komisję Rewizyjną należytej działalności kontrolnej da w swym rezultacie:

1) uporządkowanie wewnętrznego toku czynności Kasy, działając w ten sposób wychowawczo na organa Kasy;

2) sprowadzenie działalności kom. kasy oszczędności na tory, zakreślone jej celem, który stanowi „gromadzenie oszczędności oraz dostarczenie ludności taniego kredytu“.

3) gwarancję społeczeństwu solidności instytucji i pewności złożonych w niej oszczędności i kapitałów.

Dlatego należy baczną uwagę zwrócić na dobór ludzi do Komisji Rewizyjnej: energicznych, moralnie bez zarzutu oraz świadomych sposobów urzędowania i prowadzenia książkowości instytucji kredytowo-oszczędnościowych. Statut dopuszcza powołanie takich ludzi także z poza grona organu stanowiącego związku poręczającego, z głosem stanowczym lub doradczym. Należy jednak unikać powołania zarówno do Rady Kasy jak i jej Zarządu oraz do Komisji Rewizyjnej kierowników innych instytucji kredytowych, czynnych na terenie działalności Kasy.

Jakkolwiek Komisja Rewizyjna jest organem kolegjalnym i uchwały jej zapadają większością głosów, to niemniej jednak, z pośród jej członków wybija się jej przewodniczący jako ten, który inicjuje lustrację Komisji Rewizyjnej: musi on zatem być dokładnie obznajmiony ze sprawami Kasy oraz z tokiem wszystkich jej czynności, by, w razie uznanej przez siebie potrzeby, móc zarządzić Rewizję Kasy. To też w regulaminie Komisji Rewizyjnej — do którego ułożenia powołany jest organ stanowiący związku poręczającego — należy odpowiednio uwypuklić osobę Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej przez przyznanie mu upoważnienia do: stałego zapoznawania się z każdoczesnym stanem Kasy, uczestniczenia w zebraniach Zarządu i Rady Kasy (bez prawa jednak wpływania na decyzje tychże organów), wglądu do wszystkich aktów i dokumentów, zasięgania wszelkich informacji, jakie uzna za potrzebne.

Rozporządzenie Wykonawcze w § 13 ust. 5 zupełnie słusznie zaleca wstawienie do statutu przepisu, że „Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej jest każdorazowy Przewodniczący organu wykonawczego związku poręczającego, o ile nie jest on członkiem Rady lub Zarządu Kasy“. Będąc z jednej strony stałym przedstawicielem związku poręczająceeo, posiada on z urzędu najlepszą znajomość spraw powiatu; z drugiej zaś strony, przebywając stale w siedzibie działania Kasy, może czuwać nad jej rozwojem i, jako Przewodniczący Komisji Rewizyjnej, zapobiec ewentualnym nieprawidłowościom. Zaznaczamy, że bez obecności Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej nie może ona działać, gdyż podpis Przewodniczącego na protokule czynności Komisji Rewizyjnej, jest warunkiem jego ważności (§ 21 ust. 6).

Ponieważ Komisja Rewizyjna jest organem związku poręczającego, wszelkie koszta związane z jej urzędowaniem (koszta podróży, djety) ponosi związek poręczający.

Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą pozostawać w stosunku osobistego dłużnika do Kasy (w stosunku wekslowym, także w charakterze poręczyciela) bez specjalnej uchwały organu stanowiącego związku poręczającego.

Oprócz perjodycznych rewizji (art. 6 Rozp. Prez. wymaga, oprócz zbadania rocznego sprawozdania oraz zamknięć rachunkowych, nadto sprawdzania stanu kasy przynajmniej raz na kwartał) oraz rewizji niespodziewanych, z których to czynności winna Komisja Rewizyjna składać każdorazowo sprawozdanie organowi stanowiącemu związku poręczającego (odpisy: dla organu wykonawczego zw. por., dla Rady i Zarządu), powinna Komisja Rewizyjna zbadać roczne sprawozdania z działalności Kasy i zamknięcia rachunków. Na zasadzie tego, oraz rezultatów dokonywanych przez siebie rewizji, przedkłada Komisja Rewizyjna organowi stanowiącemu wniosek o udzieleniu absolutorjum organom Kasy. Jednocześnie zaopatruje ona zamknięcie rachunkowe klauzulą stwierdzającą zgodność tego zestawienia z księgami Kasy, prowadzonemi w należytym porządku i zgodnie z faktycznemi operacjami Kasy. Ma to wielką wagę z tej przyczyny, że kom. kasy oszcz. zobowiązane są do publicznego składania rachunków t. zn. do publicznego ogłaszania (w pismach, na tablicach w lokalu urzędowym Kasy, jej oddziałów i związku poręczającego) swojego sprawozdania z działalności Kasy, oraz zamknięcia rachunków. To też podpisy członków Komisji Rewizijnej złożone na tych dokumentach, powagą swoich imion i urzędu, stwierdzają wobec opinji pubicznej, wobec wkładców i wierzycieli, że kom. kasa oszcz. jest prowadzona w porządku oraz, że realizowanie wierzytelności nie dozna przeszkód. Tak więc Komisja Rewizyjna jest rzecznikiem zaufania publicznego.

Działalność Komisji Rewizyjnej powinna być szczególnie żywą tam, gdzie związek poręczający przyjął gwarancję za wszelkie zobowiązania Kasy, a to zarówno dlatego, że ewentualnie interesy związku poręczającego mogłyby być w szerokiej mierze na szwank narażone, jak również dlatego, że w tych wypadkach Kasy korzystają z łatwiejszej możności uzyskania kredytu, gdyż wierzyciele, mając gwaranta w związku komunalnym, mniej krytycznie oceniają gospodarką Kasy i skłonniejsi są do udzielenia Kasie pożyczek, nie badając pewności ich zużycia.

(c. d. n.) *Dr. Adam Goldfinger.*

GIEŁDA.
(SZKIC).

XII.

Giełda, jak już niejednokrotnie było zaznaczone, łączy obroty handlowe i wytwarza dla nich dogodne warunki.

Lecz handel giełdowy różni się, jak wiadomo, od zwykłego handlu. Na giełdzie niema ani towarów, ani też pieniędzy. Odbiór i przekazanie towarów tudzież obrachunki, wynikłe z tytułu dokonanych tranzakcji, uskuteczuiane są po za giełdą.

Na giełdzie są dokonywane tylko tranzakcje. Rygory obowiązujące giełdę, tudzież przepisy etyki giełdowej, zabezpieczają prawa sprzedającego i nabywcy. Tranzakcja, dokonana na giełdzie, jest obowiązującą dla stron obu i powinna być wykonana ściśle i dokładnie. Kto nie dopełnił ze ścisłością i punktualnością zawartej na giełdzie umowy, nie wykonał zobowiązania przyjętego, dla osoby tej giełda może być stracona, a jednocześnie mogą być utracone zaufanie handlowe i kredyt, co dla handlującego równać się może ruinie. Kto nadużył zaufania giełdy, umiera dla handlu.

Ta dyscyplina giełdowa twarda i nieubłagana, jak prawo przyrody, gwarantuje pewność, sumienność i dokładność operacji giełdowych silniej i dokładniej od wszelkich kar, przewidzianych przez prawo kryminalne.

Co zostało dokonane na giełdzie, nie może podlegać wątpliwości. Umowa, zawarta przez maklera giełdowego, jest takim samym aktem niespornym i obowiązującym, jak akt notarjalny.

Chociaż więc na giełdzie niema towarów ani obrachunków, lecz są uskuteczniane obroty handlowe w najobszerniejszem tego słowa znaczeniu. Jest to handel czysty, do pewnego stopnia oderwany (spekulacyjny). Zamiast towarów są tu tylko ich ilości w liczbach i nazwy, a zamiast kupna—sprzedaży, tylko umowy, wskutek czego handel, będąc zupełnie realnym, wobec istniejącej etyki i dyscypliny, tylko na tem wygrywa. Takie urządzenia handlowe pozwalają giełdom na operowanie olbrzymiemi ilościami wszelkiego rodzaju wartości.

Na giełdach pieniężnych Londynu, Paryża, Berlina, a jak obecnie, przedewszystkiem Nowego Jorku, na których obracane bywają wartości pieniężne wszystkich krajów, są notowane codziennie wartości całego świata i dokonywane są obroty w olbrzymich ilościach towarów wszelakich, a tysiące akcji zmieniają swych właścicieli Wartości z całego świata kręcą się w tym wirze, powstają i giną majątki. Cała ta fomtasmagorja fantastyczna odbywa się na jawie, nie we śnie, w małej przestrzeni, ograniczonej pomieszczeniem giełdy. Łatwość, szybkość i udoskonalone, a zarazem uproszczone sposoby zawierania tranzakcji na giełdzie, dają możność zarówno posiadaczowi wielkiego, jak małego kapitału dokonywania ciągłych obrotów, i stykania się z różnemi gałęziami handlu i przemysłu, powoływania do życia różnych wynalazków genjuszu ludzkiego i nadawania im właściwego zastosowania praktycznego. Wskutek też tego giełda staje się często kolebką bogactwa i wzbogacenia się wielu ludzi. Wiele też kolosalnych majątków zebranych w ostatnich czasach, wiele bogactw, zdobytych, współcześni krezusi amerykańscy i europejscy zawdzięczają giełdzie. Badając życiorysy bogaczów współczesnych, dochodzimy do przekonania, że ich miljardy i miljony (z wyjątkiem może majątków Astorów, Wanderbilda a może i Forda) powstały głównie dzięki szczęśliwym operacjom, a właściwie spekulacjom, giełdowym. Majątki niektórych bogaczów zdobyte zostały w stosunkowo niedługim czasie, w ciągu 19 do 20 lat.

Przykładów można przytoczyć wiele, lecz wystarczy jeden przykład typowy — wzbogacenie się Rothschildów.

Założycielem tego domu był Mayer Anzelm Rothschild, ur. w r. 1743-im we Frankfurcie nad Menem, zmarły w r. 1812-tym, w domu zwanym „*Zum rothen Schilde*", od którego przyjął następnie nazwisko. Przeznaczony początkowo na rabina, oddawał się, studjom talmudycznym w Pradze, Lwowie i Warszawie, ale po powrocie do miasta rodzinnego, zarzucił ten zamiar i pracował lat kilka w pewnym domu wekslarskim. Znajomość starych monet ułatwiła Mayerowi Anzelmowi Rothschildowi osobiste poznanie się z ówczesnym landgrafem heskim, który w r. 1801-ym mianował Mayera Anzelma Rothschilda swoim ajentem nadwornym, a usuwając się w r. 1806, powierzył jego pieczy i staraniu całe swoje mienie osobiste, wynoszące kilkanaście miljonów. Ten szczęśliwy zbieg okoliczności przyczynił się wielce do rozwoju domu Rothshilda. Mayer Anzelm Rothschild pozostawił, prócz 5 córek, 5 synów, a wśród nich Natana Mayera już *de* Rothschilda, urodzonego w r. 1777-ym, zmarłego w r. 1825-ym założyciela w r. 1819-ym domu handlowego w Londynie.

„Wkrótce po założeniu mej firmy w Londynie, opowiadał w przystępie szczerości Natan Rothschild, skupiłem wszystkie obiegające weksle Księcia Wellingtona. Było ich tak wiele w obiegu, że nie przedstawiały prawie żadnej wartości. Lecz ja wiedziałem, że Anglja zapłaci należność z tych weksli w razie powodzenia jej jedynego zdolnego jenerała. Istotnie otrzymałem wszystko, co do pensa".

„Innym razem dano mi znać, że Kompanja Wschodnio-Indyjska chce sprzedać 800.000 funtów szterlingów złota. Udałem się do zarządu Kompanji i złoto nabyłem. Wiedziałem, że Wellington, dowodzący podówczas wojskami w Portugalji, nie otrzymał we właściwym czasie pieniędzy i gwałtownie potrzebował monety brzęczącej. Nie omyliłem się w swoich wyrachowaniach. Rząd, dowiedziawszy się o mojej tranzakcji, wezwał mnie i oświadczył, że jest mu potrzebne moje złoto. Złoto rządowi sprzedałem, lecz nikt nie zdawał sobie sprawy dokładnie, w jaki sposób złoto dostarczyć można Wellingtonowi do Portugalji. Podjąłem się załatwienia tej sprawy i przewiozłem pieniądze przez Francję, z którą wówczas Anglja prowadziła wojnę. Była to moja najlepsza operacja, jaką kiedykolwiekbądź zrobiłem".

Chociaż Natan Rothschild nazywał się w Anglji kupcem, lecz giełda była główną areną jego gorączkowej, a dodać trzeba prawie zawsze szczęśliwej, działalności".

W czasach, w których zniżka lub zwyżka papierów zależała od wygranej lub przegranej bitwy, a niekiedy nawet od wiadomości, otrzymanych z terenu walki, człowiek o tak gorącym temperamemcie, jak Natan Rothschild, nie mógł powstrzymać się od gry. Umiejętność zarabiania pieniędzy wobec niezwykłej intuicji, jaką był obdarzony Natan Rothschild, zyskała mu nazwę króla giełdy, gdy liczył zaledwie trzydzieści lat i nikt, prócz niego, nie mógł powiedzieć o sobie: „W ciągu lat pięciu powiększyłem swój kapitał 25-cio krotnie".

Zręczność, z jaką Natan Rothschild dostarczył złoto Wellingtonowi do Portugalji, dała mu dostęp do ministrów Anglji, a okoliczność ta dała mu znów możność

otrzymywania z urzędowych źródeł wiadomości, które mogły mieć wpływ na rynek pieniężny i na giełdę.

Każda wiadomość, otrzymana przed innymi uczestnikami giełdy, pozwalała Natanowi Rothschildowi na wyzyskanie konjuktury i zarobienie tysięcy funtów szterlingów.

Wkrótce jednak Natan Rothschild uznał za niewystarczające dla siebie wiadomości, otrzymane ze źródeł oficjalnych i urządził swój własny system otrzymywania wiadomości, właściwie nowin, które zaczął otrzymywać znacznie wcześniej od władz rządowych, posiłkujących się kurjerami i posłańcami. Zorganizował on mianowicie swój własny sztab niezwykle ruchliwych agentów i kurjerów, którzy podążali ciągle za armją na jej tyłach lub też bawili przy różnych dworach i obowiązani byli zdawać relację. Rothschild urządził nadto pocztę gołębią i przy jej pomocy otrzymywał nader szybko wiadomości z Kontynentu. Wydawał olbrzymie sumy na kupno gołębi i zawsze był gotów nabyć i zapłacić drogo za gołębia, odznaczającego się szybkim lotem. Często też, dzięki stworzonej przez siebie organizacji, dostawał, Rotschild ważne wiadomości przed ich otrzymaniem przez rząd.

Natan Rothschild pierwszy podał wiadomość o porażce Napoleona pod Waterloo i on pierwszy zawiadomił lorda Aberdeena o rewolucji lipcowej w Paryżu. Zwycięstwo Anglików pod Waterloo dało Natanowi Rothschildowi olbrzymie korzyści. Bardzo wiele jego spekulacji było opartych na pewności ostatecznego zwycięstwa Anglji. Lecz te złote marzenia zostały nagle zburzone przez powrót Napoleona z wyspy Elby. W umyśle Rothschilda powróciły znów niepokoje i obawy.

Przewidując, że przyszłość jego majątku zależną jest od losu Napoleona, Natan Rothschild, nie polegając już na swoich agentach i kurjerach i szybkości dostarczanych przez nich wiadomości sam udaje się na kontygent, ażeby osobiście asystować przy rozgrywających się wypadkach.

Po przybyciu do Belgji, Rothschild udał się do armji angielskiej. Gdy książę Wellington zajął pozycję pod Waterloo, Rothschild doszedł do wniosku, że nadeszła chwila kryzysu, więc też nie zadowolnił się pobytem na tyłach armji, lecz udał się na pole bitwy i zatrzymał się w punkcie, z którego można było widzieć obie armje. W punkcie tym obrali sobie rownież stanowisko obserwacyjne ówcześni mężowie stanu: hr. Pozzo di Borgo, baron Müffling, generał Alava i wielu innych. Natan Rothschild zwracał się z natrętnemi zapytaniami, do każdego, kto tylko zechciał go słuchać. Odpowiedzi, skąpo zresztą udzielane, nie były pomyślne... Chociaż wielu spodziewało się, że Wellington zwycięży, lecz nikt nie umiał tego przepowiedzieć.

Bitwa zaczęła się. Natan Rothschild poprzez kurzawę i chmury dymu badał epizody rozgrywającej się bitwy. Gdy jednak stara gwardja napoleońska, uważana do tej pory za niezwyciężoną, rzuciła się do ataku pod dowództwem marszałka Ney'a i została odparta przez anglików, Natan Rothschild uznał, że czas już najwyższy, ażeby uwolnić się od męczącego go tak długo strachu i szybko udał się w stronę Brukseli.

Mrok zapadał, gdy Rothschild odjechał z pola bitwy. Tej podróży nocnej przy huku dział i świetle pękających bomb, Rothschild nie zapomniał nigdy. W Brukseli z trudnością wynająć mógł ekwipaż w celu udania się do Ostendy. dokąd przybył, śmiertelnie zmęczony rankiem 19 czerwca 1815 r. Mimo to, Rothschild nie spoczął... Pogoda była burzliwa. lecz Rothschild zaczął porozumiewać się z rybakami o przewiezienie go przez kanał, ofiarowując za to początkowo 500 franków. Sumę tę podwyższał stopniowo i gdy nakoniec ofiarował 2.000 franków, jeden z rybaków zdecydował się na przewiezienie go do Anglji, lecz pod warunkiem, że omówiona kwota 2.000 franków zostanie wypłacona żonie rybaka z chwilą wypłynięcia łódki na morze. Zaledwie ruszono w kierunku Anglji, burza uspoiła się, wiatr zaczął sprzyjać podróżnym i wieczorem Rothschild znalazł się w Douwrze. Lecz i tu spekulant nie odpoczął, lecz udał się śpiesznie do Londynu, ażeby na drugi dzień znaleźć się w Stock-Exchange przy kolumnie, o którą się zwykle, stojąc, opierał. Na twarzy Rothschilda malowało się zmęczenie i udręka, wywołane jakąś katastrofą. Giełda dowiedziała się momentalnie, że Rothschild pospiesznie wrócił z Kontynentu, i że jego agenci pospiesznie sprzedają, posiadane przez Rothschilda papiery. Obecni na giełdzie, widząc ponurą twarz Rothschilda, przyszli do wniosku, że nadzieje ich ostatecznie się rozchwiały i że jakaś straszna katastrofa zdarzyła się po tamtej stronie kanału. Spekulanci zaczęli komunikować sobie wiadomości o przyczynach, które skłoniły głównego spekulanta giełdowego Rothschilda, do sprzedaży papierów. Ogólny strach zwiększył się, gdy Rothschild w sekrecie zawiadomił jednego ze swych przyjaciół o tem, że Blücher został rozbity pod Ligny, a Wellington stracił nadzieję wstrzymania pochodu zwycięskiego Napoleona.

Zapanowała wówczas ogólna panika i papiery spadły, ponieważ wszyscy byli przekonani, że ustalający się w Europie pokój, znów zamieni się w długotrwałą wojnę.

Następnego dnia zaszła jednak zupełna zmiana dekoracji. Wszędzie rozeszła się wieść, że Wellington zwyciężył Napoleona, że zwycięstwo było wspaniałe...

Natan Rothschild pierwszy komunikował każdemu spotkanemu tę wiadomość.

Papiery momentalnie poszły w górę do niebywałej wysokości. Przyjaciele Rothschilda wyrażali żal i współczucie z powodu poniesionych przez niego dnia wczorajszego strat wskutek dokonanej sprzedaży masowej papierów. Lecz nikt nawet nie podejrzewał, że, gdy urzędowi agenci Natana Rothschilda sprzedawali jego papiery, to jednocześnie inni jego funkcjonarjusze papiery nabywali gdzie tylko, i ile się dało. Rothschild w ciągu jednej doby zarobił przeszło miljon.

* * *

Literatura przedmiotu. Książek o giełdzie w językach obcych, zwłaszcza w niemieckim, jest bardzo wiele. Wymieniamy z nich niektóre, przeważnie te, z których korzystaliśmy przy kreśleniu niniejszego szkicu.

Książki niemieckie: Georg Obst. Geld—Bank und Börsenwesen. Lipsk 1917 (częste wydania). Max Fürst. Die Boerse. Lipsk 1913.

Otto Swoboda. Arbitage. Berlin 1913. Robert

Miks. Die Pariser Börze, ihre Usansen und Operationen. Berlin. Artykuły w Handwörterbuch der Statswissenschaften. Rudolf Tauber. Die Börsen der Welt. Lipsk 1913.

Gustaw Cohn. Die National oekonomie. Stuttgart 1898. D. G. Strassburger. Geld - Bank — Börse. Lipsk 1926.

Po francusku. Courtois fils. Traité des opérations de la bourse et de change. Paris 1907.

Léon. Etude sur la eoulisse et les operations. Paris.

Po rosyjsku. I. D. Filipow. Birża. Petersburg 1913. (wyczerpana). Prof. Idelson. Kredit, birża, banki. Petersburg 1917 (wyczerpana).

Po polsku. A. Zubelewicz. Przewodnik giełdy, czyli opisanie wszelkich czynności giełdy w handlu papierów publicznych. Warszawa 1833.

Barciński. O giełdzie paryskiej. Warszawa 1836. O obrotach giełdowych. Warszawa 1867.

St. A. Kempner. Giełda, jest istota, cel i ustrój. Nakładem Arcta w Warszawie.

Stefan Woyzbun. Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty. Warszawa 1928. Skład główny w księgarni M. Arcta w Warszawie. Nakładem Bratniej Pomocy Studentów Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie. Cena zł. 8 gr. 50. Str. 224.

Stefan Woyzbun.

Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

Pierwszy kurs dokształcający dla pracowników komunalnych kas oszczędności odbędzie się w czasie od dn. 25 lutego do dnia 3 marca r. b. włącznie.

W sprawie tego kursu wystosowany został do zrzeszonych komunalnych kas oszczędności okólnik № 1—280/29 r. z dn. 12 lutego r.b„ treści następującej:

„Powołując się na nasz okulnik Nr. 21 z dnia 27 listopada 1928 r., niniejszym komunikujemy, że pierwszy kurs dla pracowników komunalnych kas oszczędności rozpocznie się w dniu 25 lutego r. b. o godz. 9 rano i trwać będzie do dnia 3 marca r. b. włącznie.

Opłata za kurs wynosi: jak już komunikowaliśmy poprzednio, zł. 50 (pięćdziesiąt) od osoby.

Kasy, które już wystosowały w swoim czasie zawiadomienia o delegowaniu swoich pracowników na kurs, prosimy o wpłacenie powyższej opłaty *do dnia 20 b. m.* na konto czekowe 1106 w P. K. O. — Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie — względnie o polecenie Polskiemu Bankowi Kom. przelania odpowiedniej sumy z rachunku kasy na rachunek Związku.

Kasy, które jeszcze nie wystosowały zawiadomień, kogo na kurs delegowały, prosimy o uskutecznie zgłoszeń i przekazanie należności również w powyższym terminie.

Przy sposobności zaznaczamy raz jeszcze, że pożądanem jest delegowanie na kurs pracowników wykwalifikowanych, zajmujących odpowiedzialniejsze stanowiska (buchalterów, kierowników działów, zastępców dyrektorów i tp.). Również wskazane jest udzielenie wysyłanemu na kurs pracownikowi urlopu i pokrycie przez kasy opłaty i kosztów pobytu w Warszawie (dyet).

Każdy uczestnik kursu powinien się zaopatrzyć w następujące materjały:

a) książkę dr. K. Windakiewicza p. t. „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzeczyp. Polskiej".

b) ustawę wekslową i czekową (Dz. Ust. R. P. Nr. 100/24 r.),

c) pamiętnik zeszłorocznej konferencji dyrektorów K. K. O.,

d) związkowe wzory ksiąg rachunkowych.

Materjały te będą wyłożone do sprzedaży przy wejściu na salę wykładową.

Na zakończenie komunikujemy, że, dla ułatwienia uczestnikom kursu znalezienia *tańszych noclegów,* zamówiliśmy pewną ilość numerów w Hotelu Związku Pracowników Kolejowych w Warszawie. Ci więc z delegowanych przez Kasy na kurs pracowników, którzy pragnęliby z tańszych noclegów skorzystać, winni o tem zakomunikować nam w terminie do dnia 19 b. m. w przeciwnym razie za ulokowanie wszystkich zgłaszających się nie będziemy mogli przyjąć odpowiedzialności.

Delegowani na kurs pracownicy kas winni w dniu 25 b. m., między godz. $8^1/_2$ — 9 rano zgłaszać swoje przybycie w biurze Związku.

PROGRAM I-GO KURSU DLA PRACOWNIKÓW KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI.

1. Przepisy prawne o komunalnych kasach oszczędności.
2. Ustrój Samorządów w b. zaborze rosyjskim.
3. Akcja oszczędnościowa K. K. O.
4. Organizacja księgowości i biurowości K.K.O. oraz ich operacje,
5. Zasady naukowej organizacji.
6. Polityka kredytowa K. K. O.
7. Formy zabezpieczenia kredytów.
8. Prawo wekslowe i czekowe.
9. Związki rewizyjne, wyrównawcze i pieniężne K. K. O.
10. Bank Polski i jego zastępstwa.
11. Banki Państwowe i ich zastępstwa,
12. Podatki, opłaty stemplowe i świadczenia socjalne.

Ze strony tych Wydziałów Powiatowych i Magistratów, które przystąpiły do organizacji komunalnych kas oszczędności, jak również ze strony osób prywatnych, pragnących poświęcić się pracy w tych kasach, napływają do biura Związku, zapytania, czy na kurs mogą być przyjęte również osoby, nie zatrudnione jeszcze w kasach, względnie zatrudnione w kasach, nie należących do Związku.

Związek podaje niniejszem do wiadomości, że, w granicach wolnych miejsc, będą uwzględniane zgłoszenia o przyjęcie na kurs osób, nie pracujących jesz-

cze w K. K. O. należących do Związku, jeżeli otrzymane będą przynajmniej w terminie do dnia 23 b. m. Opłata od tych osób wynosić będzie nie po 50 zł. lecz po 75 zł.

W dniu 10 lutego r. b. odbyło się zebranie Zarządu Związku, na którem, poza bieżącemi sprawami organizacyjnemi, rozpatrzono i przyjęto do wiadomości sprawozdania z przeprowadzonych ostatnio rewizyj kilku zrzeszonych kas, pozatem zaś uzgodniono pogląd Zarządu Związku na kwestję udzielania przez komunalne kasy oszczędności kredytu poręczającym związkom komunalnym oraz na kwestję stosunku Związku do państwowych władz nadzorczych nad K. K. O. i do banków państwowych. Szczegółowe wiadomości w tych ostatnich dwóch sprawach będą zakomunikowane kasom.

Następne zebranie Zarządu Związku odbędzie się w dn. 23 lutego r. b. Na porządku dziennym m. in. budżet Związku na r. 1929, sprawa ew. zorganizowania stałych kursów dokształcających, roczne sprawozdanie rachunkowę oraz inne ważne sprawy organizacyjne.

Przerwane w styczniu r. b. z powodu choroby lustratorów czynności rewizyjne zostały obecnie wznowione. W toku jest lustracja dwóch powiatowych kas oszczędności, następne lustracje niebawem zostaną rozpoczęte.

W pierwszej połowie lutego r.b. zgłosiła przystąpienie do Związku Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Postawskiego w Postawach. Razem Związek zrzesza obecnie 95 k. k. o, w tem 6 miejskich i 89 powiatowych.

Kronika zagraniczna.

Anglja.

Związek kas oszczędności, istniejący dotychczas jako luźna organizacja tych zakładów, został przekształcony na instytucję stałą, opartą na statucie i wyposażoną w osobowość prawną. Na zebraniu organizacyjnem. odbytem w dn. 14.XI r. ub. został ukonstytuowany Wydział Związku w składzie następującym: Prezes — Sir Spencer Portal (prez. kasy londyńskiej), wice-prezes — Mr. Walter P. Cobbet (prezes kasy manchesterskiej), skarbnik — Thomas Henlerson („actuary“ kasy w Glasgow), sekretarz — Mr. T. Anderson („actuary“ kasy w Preston).

Austrja.

Wkrady oszczępnościowe, czekowe i na asygnaty kasowe 40-tu większych kas oszczędności w Austrji osiągnęły z końcem grudnia 1928 r. wysokość 1,425 miljonów Sh. Uwzględniając stan wkładów w mniejszych instytucjach oszczędnościowych, który na dz. 1.X.1927 r. wynosił 500 miljonów Sh., można przyjąć, że z końcem tego roku wkłady austryjackich kas oszczędności przekroczyły sumę 2 miljardów Sh. (okrągło 2½ miljarda złotych).

Belgja.

„Caisse Gênérale d'Epargne et de Retraite“ wyznaczyła szereg premji w wysokości 300 do 600 fr., jako zachętę dla liczniejszych rodzin do oszczędzania. Rozdział premji dokonywany będzie za pośrednictwem organizacji społecznych i zawodowych.

Czechosłowacja.

Stan oszczędności na d. 1.XII.1928 r. wynosił:

w 200	kasach	czeskich	koron	10.443.286.710.33
„ 168	„	niemieck.	„	5.211.727.696.46
„ 2	„	społeczn.	„	960.191.688.81
razem			koron	16.615.206.095.60

W porównaniu ze stanem na 1.XI przyrost wynosi koron 119.013.012. Charakterystycznemi dla polityki lokacyjnej kas oszczędności są sumy lokat w papierach państwowych — 4440 miljonów koron oraz w pożyczkach budowlanych — 4.200 miljonów koron.

Z okazji 10-lecia istnienia republiki Czeskosłowackiej kasy oszczędności ofiarowały na t. zw. dar narodowy, przeznaczony na cele użyteczności publicznej, 50 miljonów koron.

Francja.

W dniu 1 października r. ub. oszczędności wynosiły okrągło 25 miljardów 328 miljonów fr., z czego 18.218 miljonów przypada na cais ordinaires, reszta zaś na Caisse Nationate. Wobec przyrostu, wynoszącego za pierwsze 9 miesięcy r. ub. 4.050 miljonów franków. spodziewać się należy, że w r. 1929 oszczędności francuskie osiągną stan przedwojenny (franków zł. 4.110.548.843 w r. 1913).

Na mocy reskryptu ministerjalnego z dn. 3.IX r. ub. kasy francuskie będą przy podnoszeniu całkowitych wkładów przed upływem roku pobierały eskont od 0,25 fr., (przy wkładach od 1—500 fr.) do 3 fr. (przy wkładach powyżej 10.000 fr.)

W związku z ostatniemi skandalami finansowymi zdecydowano przedsięwzięcie szeregu środków zapobiegających na przyszłość podobnym aferom. Oprócz wniesionego już do parlamentu projektu prawa o wykonywaniu czynności bankierskich, zamierzone jest ustawowe uregulowanie reklamy finansowej i handlowej, poddanie notowań pozagiełdowych kontroli syndykatów banków oraz utworzenie komisji do badania wprowadzonych na giełdę walorów zagranicznych i kolonjalnych. Ponadto ma być powołana przez ministerstwo finansów stała komisja do spraw sanacji rynku finansowego i ochrony wkładów.

Hiszpanja.

Świeżo opublikowane dane statystyczne, doty-

czące ruchu oszczędnościowego podają następujące wysokości wkładów:

1923 r.	1925 r.	1927 r.
1.190 milj. pes.	1.845 milj. pes.	2.600 milj. pes.

Stały wydział hiszpańskiego związku kas oszczędności (powołanego do życia dekretem z dn. 21.XI r. ub.) uchwalił założenie zakładu ubezpieczeniowego dla urzędników kas oraz wydawanie organu związkowego.

Do związku należy obecnie 156 kas oszczędności z łączną sumą wkładów 1.700 miljonów pesetów.

Italja.

Wkłady w Casse ordinarie wynosiły w dniu 1.IY r. ub.

na rachunkach oszczędnościow.	lir	12.913.9	miljonów
„ „ bieżących	„	1.645.9	„
na świadectwach oprecentow.	„	796.8	„
razem	lir	15.356.2	miljonów

Wkłady pocztowej kasy oszczędności wynosiły w tym dniu lir 10.269.8 miljonow, z depozytami zaś sądowymi—lir 10.373.9 miljonów.

Dekretem królewskim z dn. 6.IX powołany został do życia Liguryjski Związek Kas Oszczędności z siedzibą w Genui; okręg jego działalności obejmuje prowincje: Genua. Spezia i Savona.

Niemcy.

Wkłady Kas Niemieckich na dz. 1.XII.1928 r. wynosiły:

na rachunkach oszczędnościow.	6.728.2	miljon. Rkm.
„ „ żyrowych	1.380.2	„ „
razem	8.108.4	miljon. Rkm.

Przyrost za m. listopad. rachunków oszczędnościowych wyraził się sumą 178.7 miljonów. rachunków żyrowych 35.4 miljonów, czyli razem 214.1 miljonów Rkm.

Pożyczki hipoteczne, udzielone przez kasy oszczędności wynosiły w końcu r. 1928 około 3 miljardów 93 miljonów Rmk, co stanowi 40,5% sumy wkładów oszczędnościowych. W stosunku do stanu z końca r. 1924-go pożyczki hipoteczne wzrosły 38,7 razy, przy 11,3-krotnem zwiększeniu się sumy wkładów oszczędnościowych.

Z okazji przekroczenia 200 miljonów Rmk łącznej sumy wkładów oszędnościowych Kasa Oszędności m. Berlina wyznacza premję za każdą wpłatę, dokonaną w dniu osiągnięcia przez kasę sumy 300 miljonów Rmk wkładów. Sumę 200 miljnów Rmk złożyło w kasie Berlińskiej 600 tyś. wkładców w ciągu lat 5 od ustabilizowania waluty.

Międzykomunalne obroty żyrowe w listopadzie i grudniu 1928 r. wynosiły:

	Listopad zlecenia	1928 r. suma	Grudzień zlecenia	1928 r. suma
1. Bezpośrednie obroty międzykomunalne	1180 tys.	1115 milj. Rkm.	1259 tys.	1193 milj. Rkm.
2. Obroty mieszane:				
a) wpływy przez Bank Rzeszy i inne banki rozliczeniowe	44 „	1137 „ „	42 „	1363 „ „
Wypłaty przez Bank Rzeszy i inne banki rozliczeniowe	127 „	374 „ „	133 „	409 „ „
b) Wpływy z pocztowych kont czekowych	56 „	130 „ „	55 „	120 „ „
Wypłaty z pocztowych kont czekowych	71 „	50 „ „	78 „	63 „ „
Obroty razem	1478 tys.	2806 milj. Rkm.	1567 tys.	3148 milj. Rkm.

Ze sprawozdania Banku Rzeszy za r. 1928 wynika, że zysk brutto wynosił 157,67 milj. Rmk (za. r. 1927 — 149,06 miljonów), na które złożyły się operacje kredytowe Banku przy podwyższonej stopie procentowej (obniżenie jej na 6½% nastąpiło z dn. 12. I.29 r.). Na sumę tą składały się głóne wpływy z dyskonta weksli — 138,29 miljonów (1927—130,71 milj.) i lombardów — 3,91 milj. Rmk. (1927—3,28). Wydatki wyniosły ogółem 152,29 miljonów (Rmk. r. 1927 — 123, — miljonów), z czego przypadało na koszty administracyjne 87,56 miljonów (75,09 miljonów), druk nowych banknotów — 6, — miljonów inne wydatki (delcredere, druk, budowle) 38,74 miljony (47,91 miljonów). Czysty zysk wyniósł 25,28 miljonów Rmk. (26,06), które podzielono, jak następuje: na ustawowy fundusz zasobowy 5,08 miljonów (5,21), skarbowi Rzeszy na amortyzację not rentowych 5,24 miljony (5,51), na 12-%-wą dywidendę 14,73 miljonów (14.73), na rezerwę specjalną 0,33 miljony (0,60), Obroty Banku wynosiły 819,906 miljonów Rmk. Wolny zapas złota przdstawiał we dniu 31.XII.1928 r. watrość 2.729.331.721 Rmk. (1.866.643.108), zapas dewiz zaliczonych do pokrycia obiegu pieniężnego — 155.273.000 Rmk. (281.986.000); weksle i czeki zagraniczne przedstawiały wartość 3.491.19 miljonów Rmk (2.259.64 miljony). Obieg banknotów wynosił 4.930.069.000 Rmk., (4.564.047.000). Akcjonarjuszami Banku było 9.928 obywateli niemieckich (9.789), reprezentujących 100.362.800 Rmk. (100.520.500). oraz 1.300 cudzoziemców (1.300) w 22.435.300 Rmk. (22.267.600). Liczba oddziałów i kantorów Banku wynosiła 456.

Lokaty Banku Rzeszy w wekslach, czekach i lombardach oraz efektach zmnieszyły się w drugiej połowie stycznia o 442,6 miljonom Rmk. do 1.805.1 milj. Obieg banknotów spadł na 4.080.4 miljon Rmk. (—403,8). Zapasy złota i dewiz, zaliczonych do pokrycia, zmniejszyły sę do 2885,5 miljona Rmk. (—1,2 milj.). Stosunek pokrycia obiegu banknotów przez złoto poleprzył się z 60,9% na 66,9% łącznie zaś z pokryciem dewizowem — z 64,4% na 70,7%.

Niemiecki kredyt zagraniczny osiągnął w r. 1928 okrągłą sumę $1^1/_2$ miljarda Rmk., przy czem jak i poprzednio — głównym wierzycielem Rzeszy były Stany Zjednoczone A. P. Z pożyczek zacągniętych przez Rzeszę zagranicą przypadało:

		1927 r.			1928 r.		
banki	amerykańskie	1,219	miljonów	Rmk	1,212	miljonów	Rmk
"	holenderskie	143	"	"	139	"	"
"	angielskie	117	"	"	133	"	"
"	szwajcarskie	30	"	"	66	"	"
"	szweckie	20	"	"	—	"	"

Szwecja.

Kasa Oszczędności w Katrineholm przystąpiła do wydawania kwartalnika dla młodzieży pod redakcją M. J. H. Jönsson'a Kierownika wydziału propagandy związku kas oszędności i członka stałego Komitetu Miedzynarodowego Instytutu Oszczędnościowego.

Zw. S. S. (Rosja)

W dniu 1.IX. r.ub. sowieckie kasy oszczędności liczyły wkładców 3.744.341, wkładów 292.885.100 rubli, przeciętnie na jednego wkładcę 80,1 rb., na głowę ludności 2,06 rb.

Zamiast eotychczasowego miesięcznika „Sbieregatielnoje Dzieło" nadal będzie wychodził kwartalnik, przeznaczony dla pracowników kas, oraz miesięcznik dla szerokiej publiczności, zawierający porady w sprawach społeczno gospodarczych i oszczędnościowych.

Stany Zjednoczone A. P.

Oszczędności w Stanach Zjednoczonych A. P. Rok 1927/8 był dla St. Zjedn. pod względem wzrostu oszczędności rekordowym. Ogólna suma wkładów wynosiła w końcu 1928 r. 28.4 miljardów dol. wobec 21.1 miljardów r. 1927-go, roczny zaś przyrost wyraził się sumą 2.4 miljarda dol. wobec przyrostu 1.4 miljardów za rok poprzedni. W przeliczeniu na głowę ludności przyrost roczny wyniósł 17 dol. (około 153 złote). Ogólna liczba wkładców przekroczyła 53.180 tysięcy, wyprzedzając przyrostem swym przeszło 4-ro krotnie przyrost ludności Stanów (5,2% wobec 1,2%).

Wśród instytucyj wkładowych pierwsze miejsce zajmują kasy oszczędności (Mutnal Savings Banks) (8.668 miljonów dol.), następne z kolei są ***banki narodowe*** (8.049 miljonów dol.), dalej idą banki państwowe (7.597 miljonów dol.), wreszcie inne instytucje pieniężne. W porównaniu z r. 1920 przeciętny wkład na głowę prawie podwoił się (144 dol. i 237 dol.), zaś ilość wkładów wzrosła przeszło 2 razy (22.41 miljonów i 53.18 miljonów). Z poszczzgólnych stanów pierwsze miejsce zajmuje New-York (7,1 miljardów dol., czyli 616 dol. na głowę ludności), następnie Massachusetts. Według opinji miarodajnych kół amerykańskich, te inponujące wyniki zostały osiągnięte jedynie dzięki intesywnej propagandzie, a w szczególności dzięki wprowadzeniu wkładów celowych oraz bezpośredniemu kontaktowi z publicznością za pośrednictwem wydziałów doradczych banków i kas oszczędności, zdobywających coraz głębsze zaufanie sfer ludności.

Szkolne Kasy Oszczędności wykazują niezwykłą tendencję rozwojową: od roku 1919/20 do 1927/28: (Stan na 30.VI).

Liczba szkół posiadających kasy z 2.736 na 13.835 (+12.099); liczba uczniów—wkładców z 462.651 na 3.980.237 (+ 3.527.586); suma wpłat rocznych 2.800 milj. dol. na 26.005 milj. dol. (+ 23.205 miljonów dolarów.

Odsetki dopisane za r. 1928/8 przekroczyły kwotę 1 miljona dol., w przeważnej zaś ilości szkół liczba wkładców wynosi przeszło 75% stanu uczniów.

Według wiadomości „Savings Bank Journal" wkłady gwiazdkowe w 8.000 kasach oszczędności wynosiły w roku ubiegłym przeszło 550 miljonów dol. (okrągło 4 miljardy 800 miljonów zł.). Liczba wkładów, zrzeszonych w „klubach gwiazdkowych" przekroczyła 8 miljonów osób. Jak wiadomo, wkłady gwiazdkowe wpłacane są tygodniowo w ciągu 50 tygodni roku, od końca listopada do początku względnie połowy grudnia. Wysokość sumy wkładów gwiazdkowych świadczy najlepiej o celowości prowadzenia przez kasy wkładów specjalnych.

Wiadomości bieżące

Wartość jednego grama czystego złota na m. luty 1929 r.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 24 stycznia 1929 r. (Monitor Polski Nr. 26 z dn. 31 stycznia 1929 r.) ustala wartość jednego grama czystego złota na miesiąc luty r. b. na pięć złotych 92,44 grosza.

Wykładnia ustawy o opłatach stemplowych.

W numerze 3 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z dn. 1 lutego 1929 r. ogłoszono następującą wykładnię ustawy o opłatach stemplowych.

Skróty u. o. s. — ustawa o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. (DURP. Nr. 98, poz. 570).

r. w. s.—rozporządzenie wykonawcze z dnia 20 listopada 1926 r. (DURP Nr. 123, poz. 714).

198 (art. 52 i 66). Uchwała na mocy której sąd mający siedzibę na obszarze obowiązywania kodeksu cywilnego austryjackiego przyznaje spadek wierzycielom spadkodawcy (przyznanie spadku iure crediti, § 73 austr. ces. patentu z dnia 9 sierpnia 1854 r. Dz. P. P. Nr. 208), nie podlega opłacie stemplowej jako niewymieniona w art. 52 i 66 u. o. s. (L. D. V. 10678/6/17)

199 (art. 157). Opłacje przewidzianej w art. 157 u. o. s. podlegają między innemi „wypisy z aktów notarjalnych". Ze względu na to ujęcie (określenie przedmiotu opłaty w liczbie mnogiej) podlega opłacie, o której mowa, każdy wypis z aktu notarjalnego, a zatem zarówno wypis pierwszy jakoteż wypisy dalsze (L. D. V. 10183/6/27).

Statystyka Oszczędnościowa.

Główny Urząd Statystyczny zbiera dane statystyczne bezpośrednio od kas oszczędności, które nie mając odpowiednio w tym celu wyszkolonego personelu, dostarczają danych niekompletnych, lub nie dostarczają wcale.

Wskutek tego prawie 50% istniejących w Polsce Kas Oszczędności nie znajduje uwzględnienia w publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego, co daje zupełnie fałszywy obraz tak doniosłego zjawiska społecznego, jakiem jest ruch oszczędnościowy w kraju.

Wobec tego z inicjatywy Biura Zjazdów Instytucji Oszczędnościowych w Polsce w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poleciło kasom oszczędności, by według ustalonych wzorów w oznaczonych terminach nadsyłały dotyczące materjały Związkom Komunalnych Kas Oszczędności; Kasy nie należące do Związków także nadsyłać będą materjały bezpośrednio do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Głównego Urzędu Statystycznego i Biura Zjazdów Instytucji Oszczędnościowych.

Dzięki temu statystyka oszczędnościowa w Polsce zostanie usystematyzowana i scentralizowana, tak, jak jest zagranicą.

Z Państwowego Banku Rolnego.

„Państwowy Bank Rolny urządza w dniach od 18 do 23 lutego r. b. w Radomiu, przy współudziale Kieleckiego Urzędu Wojewódzkiego osiemnasty z kolei 5-dniowy kurs umiejętności prowadzenia Gminnych Kas Pożyczkowo Oszczędnościowych dla rachmistrzów, członków Zarządów i Komisji Rewizyjnych, członków Rad gminnych i wogóle osób, interesujących się pracą w Kasach gminnych.

Kurs powyższy przeznaczony jest dla słuchaczy z powiatów: Iłżeckiego, Kieleckiego, Kozienickiego, Koneckiego, Opoczyńskiego, Opatowskiego, Radomskiego i Sandomierskiego.

Następny 6-dniowy (20) kurs dla słuchaczy, jak wyżej, urządza Bank przy współudziale Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego i Wydziału Powiatowego w Kaliszu w dniach od 4 do 9 marca r. b.

Kurs ten jest przeznaczony dla słuchaczy powiatów: Kaliskiego, Kolskiego, Konińskiego, Sieradzkiego, Tureckiego i Wieluńskiego.

Kursy te są bezpłatne.

Zapisy przyjmują: na kurs w Radomiu—Oddział Państwowego Banku Rolnego w Kielcach, oraz odnośne Wydziały Powiatowe; na kurs w Kaliszu—Państwowy Bank Rolny, Wydział Kredytu Krótkoterminowego Instytucji Centralnej, Warszawa ul. Nowogrodzka 50, oraz odnośne Wydziały Powiatowe".

Kredyty na inwestycje samorządowe.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało w dniu 19 stycznia r. b. pod Nr. SF. 1444/2 do wszystkich p.p. wojewodów okólnik Nr. 19 treści następującej:

„Bank Gospodarstwa Krajowego podał Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do wiadomości, że zachodzą wypadki zwracania się związków komunalnych do Banku Gospodarstwa Krajowego z podaniami o udzielenie kredytów, przyczem podania te motywowane są trudnościami finansowemi wynikłemi z powodu rozpoczęcia robót inwestycyjnych w nadziei otrzymania pożyczki z Banku.

Stosowanie przez związki komunalne metody stawiania Banku Gospodarstwa Krajowego przed faktem dokonanym i usiłowanie wywarcia w ten sposób presji w celu otrzymania kredytów — uważam za zupełnie niewłaściwe i z punktu widzenia organizacji racjonalnej gospodarki budżetowej związków komunalnych za wręcz niedopuszczalne.

Przypominam wyraźny przepis § 8 rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 czerwca 1926 r. (Dz. U. Nr. 75, poz. 433) który nakazuje że: „Przy preliminowaniu wpływów z pożyczek, organ uchwalający związku komunalnego powinien wskazywać na pokrycie których wydatków służyć mają wpływy z poszczególnych pożyczek i *które zatem wydatki nie mogą być realizowane do otrzymania pożyczek*".

Przepis wyrażony w ostatnim ustępie cytowanago wyżej zdania musi być z całą ścisłością przestrzegany i nie powinno mieć miejsca zużywanie innych środków budżetowych przeznaczonych w budżecie na pokrycie innych wydatków, na rozpoczynanie robót inwestycyjnych, które aczkolwiek przewidziane są w budżecie nie posiadają *realnego pokrycia* w dochodach.

Mylnem jest mniemanie wymienionych wyżej związków komunalnych, że Bank Gospodarstwa w sposób nieograniczony i bez wyczerpania dysponuje kredytami. Bank Gospodarstwa Krajowego realizuje podania o kredyt w miarę możności i to tylko po uprzedniem wydaniu promessy.

Trudna sytuacja, jaką sobie zwiazki komunalne przez tego rodzaju politykę finansową stworzyć mogą i która to polityka prowadzić musi do niewykonywania swych zobowiązań w stosunku do dostawców i przedsiębiorców wykonywujących roboty inwestycyjne dla związków komunalnych i utrudnienie i tak trudnych dla nich warunków kredytowych.

Jeszcze raz przypominam, że podstawą gospodarki samorządowej musi być zdrowy i realny budżet wykonywany zgodnie z preliminarzem i że władza nadzorcza winna czuwać nad tem, by plan gospodarczy związku komunalnego był realizowany w ramach uchwalonego i zatwierdzonego budżetu. Odchylenia od budżetu mogą następować w wypadkach wyjątkowych i to zgodnie z ewentualnemi dodatkowemi zmianami budżetu uchwalonemi i zatwierdzonemi w drodze właściwej. Dotyczyć to powinno przedewszystkiem wydatków inwestycyjnych, które mają swe pokrycie w preliminowanych pożyczkach.

Przypominam, że warunki kredytowe chwili obecnej nakazują rozumną ostrożność w tym kierunku i wszelkie poczynania inwestycyjne powiny się oprzeć na zbadaniu możliwości uzyskania kredytów, o ile chodzi o inwestycje, które mają być rozpoczęte.

Zechce Pan Wojewoda podać powyższe do wiadomości związkom komunalnym i czuwać nad tem, by stosowały się one do podanych wyżej zasad".

Powyższy okólnik nie jest bez znaczenia i dla komunalnych kas oszczędności, w których poręczające związki komunalne zaciągają często poważne pożyczki krótkoterminowe, licząc na otrzymanie wkrótce pożyczek długoterminowych.

Udzielając poręczającemu związkowi komunalnemu pożyczki krótkoterminowej, winna każda kasa przedewszystkiem ściśle stosować się do obowiązujących ją przepisów, a następnie upewnić się, czy udzielony kredyt będzie mógł być w terminie zwrócony.

Stan wkładów w komunalnych kasach oszczędności województw centralnych i wschodnich na dz. 1 stycznia 1929 r.

Według obliczeń Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie, stan wkładów w 91 k. k. o, zrzeszonych w tym związku, na dz. 1 stycznia r. b. następujący:

K.p.	Województwo	Ilość kas	Suma wkładów na książeczki oszczędnościowe zł.	gr.	Pozostałość wkładów na r-kach czekowych zł.	gr.	R A Z E M		Ilość kont
1	m. st. Warszawa	1	19.483.320	11	16.672.823	00	36.156.148	11	28.296
2	Warszawskie	18	1.868.910	94	487.468	74	2.356.379	68	8.714
3	Łódzkie	7	966.995	20	49.109	93	1.016.105	13	3.308
4	Kieleckie	12	3 672.351	12	597.253	44	4.269.604	56	10.675
5	Lubelskie	18	2.030 489	34	134.496	98	2.164.986	32	20.838
6	Białostockie	11	1 198.731	97	248.721	33	1.447.453	30	13.729
7	Nowogrodzkic	7	344.591	13	136.085	05	480.676	18	2.509
8	Poleskie	8	997.626	17	148.178	06	1.145.804	23	5.665
9	Wołyńskie	7	455.873	54	489.769	38	945.642	92	6.280
10	Wileńskie	2	87.554	81	25.986	93	113.541	54	277
	Rnzem	91	31.106.444	13	18.989.897	84	50.096.341	97	100.291

Z liczby wykazanych 91 kas — 5 nie nadesłało danych, które z tego powodu nie zostały uwzględnione (kasy w Aleksandrowie Kujawskim, Turku, Opatowie, Bielsku Podlaskim i Hochowie), ponadto zaś dla 6 kas nie uwzględniono ilości kont (dla braku danych).

Wkłady w małopolskich komunalnych kasach oszczędności na 1 grudnia 1928 r.

Stan wkładek oszczędności złotowych łacznie z dolarowymi, przeliczonemi na złote po kursie 1 dol. = Zł. 8.85 w 84 Kasach Oszczędności zrzeszonych w Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie, a działających na terenie Województw: Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego, Śląskiego i Tarnopolskiego wynosił:

w Województwie krakowskiem wraz z 3-ma Kasami Województwa Śląskiego:	
w 25 Kasach Oszczędności w dn 30 listopada 1928	Zł. 80.254.942.18 na 178.351 ks. wkł.
w grudniu złoż. Zł. 7.833.953.07 i wyd. ks. 1995	
„ podj „ 4.705 070.54 i ściąg. „ 5853	„ 3.128.882.53 „ 3858 „ „
Stan 31 grudnia 1928.	Zł. 83.383.824.71 na 174.493 ks. wkł.
w Województwie lwowskim:	
w 28 Kasach Oszczędności w dniu 30 listopada 1928	Zł. 80.272.858.58 na 237.334 ks. wkł.
w grudniu złoż. Zł. 8.106.763.86 i wyd. ks. 3897	
„ podj. Zł. 4.902.635.66 i ściąg. ks. 2894	„ 3.204.128.20 „ 1.003 „ „
Stan 30 grudnia 1928.	Zł. 83.476.986.78 na 238.337 ks. wkł.
w Województwie stanisławowskim:	
w 16 Kasach Oszczęd. w dniu 31 listopada 1928	Zł. 8.160.701.95 na 27.115 ks. wkł.
w listopadzie złoż. Zł. 960 023.93 i wyd. ks. 1959	
„ podj. Zł. 542.539.17 i ściągn. ks. 293	Zł. 417.484.76 na 1.666 ks. wkł.
Stan 30 listopada 1928.	Zł. 8.578.186.71 na 28.781 ks. wkł.
w Województwie tarnopolskim:	
w 15 Kasach Oszczęd. w dniu 30 listopada 1928	Zł. 5.586.537.86 na 15.788 ks. wkł.
w grudniu złoż. Zł. 908.349.75 i wyd. ks. 481	
„ podj. Zł. 476.870.18 i ściągn.. ks. 184	„ 431.479.57 „ 297 „ „
Stan 31 grudnia 1928.	Zł. 6.018.017.43 na 16.085 ks. wkł.
Łączny stan wkładek w 5-ciu Województwach wynosił 31/XII b.r.	181.457.015.93 na 457.696 ks. wkł.
co w porównaniu ze stanem w listopadzie b.r.	174.275.040.57 na 452.496 ks. wkł.
daje ogólny przyrost 31 z grudnia 1928 r.	Zł. 7.181.975.06 na 5.200 ks. wkł.

Z 84 Kas należących do Związku 75 Kas nadesłało wykazy za listopad przy 8-miu (pow. Brody, Brzozów, Gródek Jagieloński, Sokal, Stanisławów, Turka n/Stryjem, Żółkiew, miej. Stryj) z powodu zalegania z wykazami przyjęto stan z poprzedniego miesiąca, zaś przy 1 pow. Kosów, z powodu zalegania z wykszami od dłuższego czasu nie uwzględniono.

W grudniu przyjęto do Związku Polskich Kas we Lwowie 2 Kasy pow. Skałat i pow. Sokal.

Wkłady w komunalnych kasach oszczędności województw poznańskiego i pomorskiego na dz. 31 grudnia 1928 r.

Z danych statystycznych, zamieszczonych w numerze 2 „Czasopisma Kas Oszczędności“ z dn. 1 lutego 1929 r. wynika, że stan wkładów w 125 komunalnych kasach oszczędności b. zaboru pruskiego na dz. 1 stycznia 1929 r. był następujący:

Wkłady na książeczki oszczędn. —	zł. 76.542.836
Salda kredytowe na r-kach bieżących	„ 28.094.324
razem	zł. 104.637 160

kont 420 247.

Z Kasy Oszczędności miasta st. Warszawy.

W dniu 13, 14 i 18 grudnia 1927 roku komisja rewizyjna złożona z przedstawiciela Min. Spraw Wew. radcy p. Ryszarda Lenartowicza oraz Min. Skarbu inspektorów bankowych pp. M. Wojciechowskiego, H. Nakoniecznego i dr. J. Adamczewskiego przeprowadzila lustrację komunalnej kasy oszczędności m. st. Warszawy.

Komisja rewizyjna m. in. rozpatrzyła bilans brutto wspomnianej kasy, sporządzony na dzień 30 listopada 1928 r. i znalazła stan wkładów:

a) na rachunkach oszczędnościowych Zł. 18.226 451.81
b) „ „ bieżących „ 17.950.459.46

Stan ten dowodzi, że w ciągu niedługiego okresu egzystencji (od 1 października 1925 r.) kasa potrafiła zaskarbić sobie zaufanie szerokich mas, gromadząc pokaźne wkłady oszczędnościowe. Świadczy o tem ilość wkładców, która na dzień 30 listopada 1928 r. doszła do liczby 22.159.

Z powierzonych sobie funduszow kasa udzielała pożyczek hipotecznych (przeważnie na budowę lub nadbuwę i remont istniejących gmachów), na zastaw papierów procentowych (począwszy od najdrobniejszych—25 złotowych jednej osobie), na zastaw towarów, przechowywanych w składach miejskich oraz w ostatnich miesiącach r. ub. na skrypty dłużne drobnych wytwórców lub innych osób, odpowiednio zabezpieczone.

Kasie udało się skoncentrować akcję prowadzenia oszczędności w większości szkół średnich i powszechnych w Warszawie, które lokują w niej groszowe oszczędności uczniów, zbierane przez szkolne kasy oszczędności.

Szkolne kasy oszczędności, zapoczątkowane z inicjatywy M. W. R. i O. P. w październiku 1925 r. zaczęto organizować dopiero w grudniu tegoż roku. Do dnia 1 stycznia 1926 roku kasa wydała szkolnych książeczek oszczędnościowych 10 tys., na 1-go zaś stycznia r. b. było ich około 15.000.

Komisja stwierdziła właściwą gospodarkę kasy oraz sprężystą jej organizację, zarówno pod względem administracyjnym, jak i rachunkowym.

Giełda pieniężna w Warszawie.

15 lutego 1929 r.

Wyjątkowo ciężka zima bardzo źle wpływa na frekwencję członków giełdy, którzy unikają zebrań, tem więcej, że są one bezczynne i jałowe. Nastrój giełdy ten sam—apatja i oczekiwanie... lepszych czasów. Kursy zniżkowały.

Ostatnio notowano: Akcje Banku Polskiego 171-170.25 (bez kuponu), Małopolskiego 27, Zw. Sp. Zarobk. w Poznaniu 85, Siła i Światło 132, Warsz. Tow. fabr. cukru 38.50-39.50; Warsz. Tow. Kop. węgla 91-90; Ostrowieckie ser, a 105-105.75. ser. b 105-105.75, Rudzki 41, Starachowice 3375-33.25, Ł. J. Borkowski 13.50.

Notowania giełdowe papierów procentowych państwowych i hypotecznych.

	Wartość nominalna	Luty 7	8	9	11	12	13	14
Papiery proc. w złotych w złocie								
8 proc. L. Z. Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc L. Z. Państwowego Banku Rolnego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc. Obligacje Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
Listy zastawne w wal. zagr.								
7 proc. Tow. Kred. Przem. Polskiego*)	1 funt. sterl.							
8 proc, „ „ „ „ **)	1 funt sterl	—		—		—		
7 proc. „ „ „ Ziem. Warsz. ser. 1928 r.	1 dol.			—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „ „ „ 1924 r.	1 dol.	—		—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ we Lwowie			—	—	—	—		—
7 i pół proc. Oblig. Zjedn. Zakł. Przem. K. Scheiblera i L. Grohma na serrji 1	1 dol.							
Papiery procent. państwowe								
5 proc. Państw. poż. Konwersyjna	100 zł.	67	67	67	67	67	67	67
5 proc. Konwers. poż. Kolej. 1926 r.	100 zł.	59	59	59	59	59	59	59
6 proc. Pożyczka Dolarowa 1919/20 r.	100 dol.	85			—	—	—	
10 proc. Pożyczka Kolejowa	100 fr. w zł.	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50	102.50
5 proc. Pożyczka prem. ser. II 1926 r.	5 dol.	103.75-103--103.25	102.25-103.50 103	102.50	103.50-103.75	104	103.50-104	103.50-104.75
7 proc. Pożyczka Stabil. 1927 r.	100 dol.	92	—	92	92	92	—	92
4 proc Pożyczka prem. Inwestycyjna	100 zł. w zł.	111-110.50	110.25-110 110-25	110.25-109.25	109.50	109.25	109.25-109	109,09.25109
Listy zastawne								
4 proc. Tow. Kredytu Ziemskiego	100 zł.	—	—	—			—	—
4 pół proc. „ „	100 zł.	49.65-49.25	49.25-49 50--49.25	49.25	49 75 49.10	49.10-49	49-49.10	49.40 49 25
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—		—	—	
4 pół proc. „ m. Warszawy	100 zł.	—	—		—	50		
5 proc. „ „	100 zł.	53.50	54.25				—	
8 proc. „ „ „	100 zł.	70	70-69.75	70.69.50	69.50-69	69-69.50	70-69.75.6990	69.75-69.25-69.35
5 proc. „ „ „ Częstochowy	100 zł.	—	—	—	—	—		
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—		—
5 proc. „ „ „ Kalisza	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „ Kielc	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „ Lublina	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
4 pół proc. „ „ Łodzi	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „	100 zł.	50	—	—		50	—	
8 proc. „ „ „	100 zł.	64.75-65	—	64.75-65	64.50	64	—	63.50
5 proc. „ „ Piotrkowa	100 zł.	—	—	—	—		—	
8 proc. „ „ „	100 zł.	61.50	61.25	—			—	—
5 proc. „ „ Radomia	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	76
10 proc. „ „ „	100 zł.	—	77	—		—		—
5 proc. „ „ Siedlec.	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „	100 zł.	71.75	72-72.35	—	72.75-72.50	72		71.25 71
Obligacje								
6 proc. Polskiego Banku Komunalnego	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ II em.	100 zł.	—	—		—	—	—	—
8 proc. „ „ III em.	100 zł. w zł.		—		—	—	—	

*) Zgodnie z ustawą monetarną według rozporządzenia Prezydenta załączonego do rozporządzenia min. Skarbu z d. 23/IV 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 37 poz. 401 z r. 1924.

**) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Bilans Pocztowej Kasy Oszczędności

na dzień 31 grudnia 1928 r.

Stan czynny

1. Kasa i sumy do dyspozycji		70.502.636.89
2. Lokaty w Bankach Państwowych		23.729.594.50
3. Ministerstwo Poczt i Telegrafów		8.247.974.03
4. Skarb Państwa		
a) za II walor. wkład. oszczędn.	4.524.629.87	
b) „ III „ „	25.906.272.48	30.430.902 35
5. Papiery wartościowe własne		176.067.304.92
6. Papiery wartość. fund. zapasow.		3.281.688.16
7. „ „ „ emerytaln.		1.503.322.—
8. Pożyczki wekslowe		19.838 598.51
9. Porzyczki na zastaw. pap. wartość.		12.587.188.—
10. Dłużnicy		4.793.236 27
11. Sumy przechodnie		
a) rozliczenia międzyokresowe	5.057.443.71	
b) inne	259.934.32	5.317.378.03
12. Zaliczki		808.397.49
13. Dział Ubezpieczeń na życie		2.000.000.—
14. Drukarnia		387.230.38
15. Ruchomości		2.692.837.45
16. Nieruchomości		26.408 854.51
		388.597.143.49

I. Inkaso	1.716.745.75
II. Depozyty zwykłe	50.471.122.31
III. Depozyty lombardowe	24.074.820.26
IV. „ na zabezp. poż. weks.	41.536 84
	76.304.225.16

Stan Bierny

1. Wkłady czekowe		193.477.594.23
2) Wkłady oszczędnościowe		
a) z ruchu wkładowego	95.231.851.91	
b) z III waloryzacji	27.060.441.10	122.292.293.01
3. Przekazy niezrealizowane		33.604.560.67
4. Różni za obligacje waloryzacyjne		4 349.070.—
5. Wierzyciele		135.531.83
6. Sumy przechodnie		
a) rozliczenia międzyokresowe	13.589.247.81	
b) inne	120.644.22	13.709.892.03
7. Długi hipoteczne		125.794.64
8. Fundusz amortyzacyjny		2.419.908.19
9. Fundusz emerytalny		1.517.919 83
10. Fundusz rezer. wóżnic kursowych		9.493.329.58
11. Fundusz zapasowy		3.409.336.28
12. Nadwyżka bilansowa		4.061.213.25
		388.597.143.49

I. Różni za inkaso	1.716.745.75
II. Różni za despozyty zwyłe	50.471.122.31
III. Różni za depoz. lombard.	24.074.820.26
IV. Różni za depoz. na zabez. pożychek wekslowych	41.536.84
	76.304.225.16

Rachunek strat i zysków

za rok 1928

Straty

1. Wydatki admininstracyjne		
a) osobowe	9.322.468.72	
b) rzeczowe	1.980.920.50	11.303.389.31
2. Procenty od wkładów		
a) czekowe	1.148.103.93	
b) oszczędn.	4.521.633.16	5.669.737.09
3, Admin. i remont nieruch. czynszow		335.392.64
4. Przydział do fund. amortyz. nieruch ruchomości		815.983.16
5. Opłaty na rzecz Min. Poczt i Telegr.		2.962.655.88
6. Odpisy należności wątpliwych		83.440.08
7. Różne		159.293.44
8. Nadwyżka bilansowa		4.061.913.25
		25.391.804.85

Zyski

1. Dochody z obrotu czekowego		
a) prowizja	733.925.75	
b) opłaty manipulacyjne	2.635.931.44	
c) opłaty za druki i inne	1.155,529.87	4.525 387.06
2. Prowizja		
a) inkasowa	318.269.06	
b) depozytowa	150.383.24	
c) zleceniowa	275.891.90	744.544.23
3. Odsetki od pożyczek wekslowych		2.179.682.86
4. Odsetki od pożyczek na zast. papierów wartościowych		1.040 175.53
5. Odsetki od pap. wartośc. własnych		13.818.502.—
6. Różne inne dochody		1.275.814.86
7. Dochód z Drukarni		56.300.58
8. Dochody z nieruchomości		1.751.397.73
		25.391.804.84

Prezes Pocztowej Kasy Oszczędności
(—) Gruber

Komisja Rewizyjna
Przewodniczący wz. *(—) Z. Fiut*
(—) S. Rybałtowski
Członkowie *(—) J. Kucza*
(—) M. Schnejder
(—) Wł. Landau

Dyrektor Centralnej Księgowości
(—) W. Góra

„Przegląd Gospodarczy“.

Wyszedł z druku zeszyt 3 „Przeglądu Gospodarczego” z dn. 1 lutego r. b., zawierający następującą treść:

„Podatki i kredyt” — E. R.; „Obecna faza rokowań z Niemcami” — A. Wierzbicki; „Umowa drzewna polsko-niemiecka”—J. T., „Istotna wysokość stopy podatku obrotowego”—Dr. J. Ł.; „Zagadnienie odszkodowań”—T. Sławiński: „Z gospodarczego położenia Czechosłowacji, Austrji i Węgier w roku 1928”—Dr. A. Atlas.

Ponadto zeszyt uzupełniają: Kronika zagraniczna i krajowa, Rynek pieniężny i Rynki towarowe orhz Statystyka.

„Rolnik Ekonomista“.

Wyszedł z druku Nr. 3 „Rolnika Ekonomisty” organu Związku Polskich organizacyj Rolniczych.

Numer zawiera w treści: pp. d-ra I. Kosińskiego p. t.: „Zużycie nawozów mineralnych w rolnictwie polskiem w 1926 i 1927 r.” i p. J. Litwinowicza p. t. „Zatarg polsko—austrjacki z punktu widzenia eksportu trzody polskiej”. sprawozdania z działalności Związku Polskich Organizacyj Rolniczych, konjuktury cen, przegląd zagraniczny, kronikę krajową, kronikę zagraniczną, przegląd piśmiennictwa krajowego i zagranicznego oraz statystykę”.

Wielkanocna ulotka propagandowo-reklamowa

Biuro Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych wydaje dwubarwną wielkanocną ulotkę propagandowo-reklamową, wymiaru 30 × 21 ctm., z tekstem zalecającym jako podarunek książeczkę oszczędnościową i podającym kapitalizację drobnych wkładów miesięcznych w okresach 5, 10, 15 i 20 lat.

Wzór pierwszej stronicy ulotki zamieszczamy obok.

Cena ulotki wynosi zł. 40 za 1000 egz. oraz koszt przesyłki pocztowej.

Przy zamówieniach (nie mniej 1.000 egz.), uskutecznionych przed dniem 15-ym lutego zamieszczane będą bezpłatnie, pod obrazkiem, firma i adres instytucji zamawiającej: Natomiast nadruk firmy po 15-ym lutego r. b. kosztować będzie złotych 10 od każdego tysiąca egzemplarzy.

Zamówienia kierować należy: do Biura Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych—Warszawa, ul. Jasna № 9, konto czekowe P.K.O. 15.400; lub do administracji naszego pisma.

Druk Jana Górnickiego Nowy-Świat № 57. Tel. 152-16.